

Nr 115

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medelsbehoven under försvarsgrenarnas avlöningsanslag för budgetåret 1962/63 m. fl. anslagsfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

1:0) **Rationaliseringsverksamhet och andra organisationsförändringar inom försvaret.** I propositionen nr 110 har Kungl. Maj:t (punkt 1, s. 3—9 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att enligt vad departementschefen i förberörda statsrådsprotokoll anfört besluta om särskilda förmåner till personal som entledigas till följd av IV. militärbefälsstabens flyttning m. m.

På motsvarande sätt som skett tidigare år lämnas en översikt av det aktuella läget beträffande den rationaliseringsverksamhet inom försvaret, som bedrivits under medverkan av dåvarande statens organisationsnämnd intill den 1 juli 1961 och statskontoret för tiden därefter. I sammanhanget ges även en sammanfattande redovisning av personalförändringar, som föranletts av den fortlöpande rationaliseringsverksamheten och andra organisationsförändringar efter den 10 mars 1961, då motsvarande redogörelse senast lämnades riksdagen.

Möjligheterna att besluta om organisationsändringar med tillämpning under budgetåret 1962/63 beträffande de förband m. m., i fråga om vilka förslag framdeles inkommer till Kungl. Maj:t, bör tillvaratagas. Det förutsättes därför att — liksom varit fallet för innevarande och tidigare budgetår — Kungl. Maj:t jämväl för budgetåret 1962/63 skall äga vidtaga de jämkningar i fråga om personalorganisationen, som blir erforderliga med anledning av beslut om organisationsändring, givetvis dock alltjämt icke såvitt avser personalstaterna för ordinarie personal, samt bereda särskild ersättning åt personal, som med bibehållen löneställning bestrider göromål, vilka vid ny organisation ankommer på innehavare av högre tjänst.

I olika sammanhang har Kungl. Maj:t utverkat riksdagens bemyndigande att besluta om ekonomiska förmåner åt viss övertalig personal inom försvaret. Bemyndiganden att meddela dylika bestämmelser har bland annat

utverkats i fråga om personal som blivit övertalig i samband med den av 1958 års B-riksdag beslutade omorganisationen av försvaret (prop. 1958: 110), vid vissa rationaliseringsåtgärder (prop. 1959: 110), i samband med organisationsförändringar rörande flygvapnets centrala markskolor och infanteriets stridsskola (infanteriskjutskolan) samt vid förflyttningen av Svea artilleriregemente och artilleriets skjutskola (prop. 1961: 123). Beslutanderätten i frågor rörande nu avsedda förmåner utövas av försvarets personalnämnd.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1960: 110; SU 114; rskr. 291) skall IV. militärbefälsstaben förflyttas från Stockholm till Strängnäs. Förflyttningen torde komma att äga rum före den 1 juli 1963. Såsom förutsatts i prop. 1960: 120 med förslag i fråga om lokaliseringen av vissa statliga institutioner, m. m. bör personalfrågor i samband med utflyttningen av myndigheter tillhörande försvaret handläggas på i princip samma sätt som dylika frågor i samband med tidigare beslutade rationaliseringsåtgärder inom försvaret. Beträffande särskilda ekonomiska förmåner till personal som beröres av utflyttningen av militärbefälsstaben är det enligt departementschefen skäligt, att gottgörelse kan beredas vederbörande enligt i stort sett samma principer, som tillämpats i fråga om viss till följd av omorganisation övertalig personal vid försvaret, med de begränsningar som kan finnas motiverade av att fråga här är om överflyttning av tjänster till annan ort och icke om övertalighet i egentlig mening. Vissa särskilda övergångsanordningar kan bli erforderliga. Departementschefen föreslår, att riksdagens bemyndigande härtill utverkas.

Utskottet anser, att Kungl. Maj:t bör äga möjlighet att jämväl under budgetåret 1962/63 vidtaga av departementschefen berörda jämkningar i fråga om personalorganisationen samt att bereda särskild ersättning åt personal i de fall, som departementschefen angivit.

Utskottet finner icke anledning till erinran mot vad departementschefen föreslagit i fråga om särskilda ekonomiska förmåner till personal, som beröres av förflyttningen av IV. militärbefälsstaben från Stockholm till Strängnäs.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att enligt vad departementschefen anfört i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 besluta om särskilda förmåner till personal som entledigas till följd av IV. militärbefälsstabens förflyttning m. m.

2:o) Organisationen av stabs- och förvaltningstjänsten vid flygvapnets förband i fred. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 9—21) att dels godkänna av departementschefen angivna grunder för utformning

av personalstaterna avseende flygvapnets förband i fred, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga övergångsanordningar i samband med den nya organisationens ikraftträdande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

»Det sedan många år pågående arbetet med att på grundval av organisationsundersökningar och försök rationalisera fredsorganisationen för stabs- och förvaltningstjänst vid krigsmaktens förband och utbildningsanstalter har till största delen varit förlagt till armén. Utredningar härom ägde rum redan under 1940-talet, ändrad organisation av infanteriregementes stabs- och förvaltningstjänst fastställdes av Kungl. Maj:t år 1947 (jfr prop. 1947: 130, s. 2 ff), och motsvarande beslut har sedermera fattats rörande arméns alla förband och utbildningsanstalter samt försvarsområdesstaberna. Även inom marinens område har ett betydande arbete nedlagts på rationalisering av stabs- och förvaltningstjänsten, huvudsakligen vid kustartilleriförsvaren och kustartilleriförbanden. Vad flygvapnet beträffar, framgår av vad jag tidigare anfört att organisationsundersökningar avseende flygflottiljs stabs- och förvaltningsorganisation ägde rum i slutet av 1940-talet men att verksamheten därefter måste nedläggas och icke kunde återupptagas förrän 1958. I det föregående¹ har jag redovisat den huvudsakliga innebörden av de förslag rörande organisation och personaluppsättning, som med anledning av undersökningarnas resultat framlagts av dåvarande statens organisationsnämnd och av chefen för flygvapnet.

Verksamheten inom flygvapnet har undergått stora förändringar sedan 1940-talet, då fredsorganisationen av flygvapnets flottiljer och motsvarande enheter fick sin alltjämt i princip gällande utformning; det är tillräckligt att härvidlag peka på tillkomsten av en modern stridslednings- och luftbevakningsorganisation (»stril«). Självfallet är det angeläget, att förbandens organisation snarast möjligt anpassas efter de krav, som de ändrade förhållandena uppställer. För myndigheternas nu genomförda rationaliseringsarbete har gällt såsom grundläggande principer, att flygförbanden måste ha erforderlig krigsberedskap, att fredsorganisationen skall tillgodose såväl militära som ekonomiska effektivitetskrav och att, i den omfattning det med hänsyn till verksamhetens art m. m. är möjligt, för försvaret i dess helhet enhetliga organisationsformer och beräkningsgrunder skall tillämpas. Dessa principer, till vilka jag helt ansluter mig, har såvitt jag kunnat finna också kommit till uttryck i förslagen. Jag har funnit dessa i allt väsentligt lämpade att läggas till grund för beslut om fredsorganisationen av flygvapnets flottiljer m. fl. enheter. I enlighet härmed bör flygflottilj i stort organiseras på flottiljchef, flottiljstab, flygchef med tre divisioner, baschef med tre baskompanier och ett specialkompani samt, i fråga om sektorflottilj, strilchef med strilförband. Vid sektorflottilj bör dessutom finnas en stabschef. Flottiljstab bör bestå av flygavdelning (under flyg-

¹ Se s. 11—16 i propositionen.

chefen), basavdelning (under baschefen), stabsavdelning, väderleksavdelning, byggnadsavdelning, intendenturavdelning, sjukvårdsavdelning, materiellavdelning, teleavdelning, trafikledningsavdelning, mobiliseringsavdelning och kassaavdelning. Vid sektorflottilj bör härjämte finnas en strilavdelning under strilchefen. Kungl. Maj:t torde vara oförhindrad att, i den mån det visar sig lämpligt och kan ske utan personalökning, föreskriva avvikelser från den nu angivna organisationen.

Förslagen innefattar betydande personalökningar inom stabs- och förvaltningstjänsten. Härvidlag föreligger en olikhet gentemot vad som var fallet, när rationaliseringen av arméförbanden påbörjades och ett icke obetydligt antal beställningar kunde frigöras från ifrågavarande verksamhetsområden. Det bör emellertid beaktas, att de utökningar som föreslås per förband räknat främst hänför sig till den för strilverksamheten avsedda delen av stabs- och förvaltningsorganisationen, för vilken särskilda personalresurser tidigare — med något undantag — icke avsetts. I detta sammanhang vill jag erinra om att 1961 års riksdag godkände i propositionen nr 110 (s. 196) framlagda förslag om inrättande av ett icke obetydligt antal beställningar för strilsystemets behov av operativ personal. Därvid betecknades det som ytterst angeläget, att personella resurser kunde ställas till förfogande i den utsträckning som erfordrades för att de betydande materiellinvesteringarna skulle kunna till fullo nyttiggöras. Samma principiella synpunkt kan med fog anläggas på frågan om behovet av personal för den stabs- och förvaltningsmässiga ledningen av striltjänsten. Ehuru jag vid min granskning av förslagen självfallet sökt begränsa personalorganisationens utvidgning så mycket som möjligt, har jag konstaterat att några större reduktioner av förslagen icke lämpligen kan göras, om önskad effekt skall kunna utvinnas ur organisationen.

Jag övergår nu till att behandla de särskilda personalfrågor, som jag anser påkalla närmare kommentarer från min sida. I den mån förslagen inom detta område icke omnämnes i det följande, har jag alltså icke något att erinra mot dem.

Vad först angår de befattningar, som avses skola finnas vid alla flottiljer, anser jag att befattningen som basofficer — som enligt chefen för flygvapnet bör avses för kapten — bör kunna bestridas av kapten eller löjtnant. Jag föreslår därför icke någon statmässig förändring i samband med denna befattning.

Utbyte av pensionerad personal i arvodesbefattningar mot beställningshavare på aktiv stat föreslås bland annat i fråga om befattningarna som chef för mobiliseringsavdelningen (jag bortser här från sektorflottiljerna, vid vilka stabschefen föreslås bli chef för avdelningen) och expeditjonsföreståndare (personalregistrator) vid samma avdelning. Det synes mig icke uteslutet att personalredovisningen inom flygvapnet kan koncentreras till färre myndigheter än för närvarande. I avvaktan på närmare prövning av

denna fråga anser jag mig icke böra tillstyrka de föreslagna utbytena vid mobiliseringsavdelningen.

Enligt förslaget bör beställningar för rustmästare eller överfurir tillkomma för befattningarna såsom expeditionsunderbefäl vid den för baskompanierna gemensamma expeditionen, föreståndare för bok- och kartförråd, chef för budcentral och chef för utbildningsförråd, skjutbanor m. m. Förslaget beträffande de tre sistnämnda befattningarna ansluter sig till vad som gäller för motsvarande befattningar vid förband inom armén. Vid arméförbanden är chefen för budcentralen tillika föreståndare för bok- och kartförrådet, men den s. k. rättningstjänsten, avseende att hålla instruktioner m. fl. handlingar aktuella, har ansetts vara så omfattande och betydelsefull vid flygförbanden, att särskild befattningshavare bör avses för nämnda förråd. Jag vill erinra om att jag föregående år vid anmälan av fråga om tryckning och förrådshållning av publikationer inom försvaret m. m. (prop. 110, p. 1) uttalade, att det skulle vara värdefullt om en särskild arbetsgrupp översåge ändringstjänsten i fråga om krigsmaktens publikationer. I avvaktan på resultat som kan framkomma av en dylik översyn är jag inte beredd föreslå inrättande av beställningar avsedda för föreståndare för bok- och kartförråd. I övrigt har jag icke funnit anledning till erinran mot förslagen.

Tre befattningar, vilka nu är avsedda för civila tjänstemän, föreslås i den nya organisationen skola beklädas av militära beställningshavare. Detta gäller befattningarna som garageförman, sjukvårdsförman och kasernföreståndare. I fråga om de båda förstnämnda befattningarna tillstyrker jag förslaget, vilket emellertid bör genomföras successivt i mån av inträffande ledigheter i de civila tjänsterna. I samband härmed vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 23 februari 1962 föreskrevit, att tjänster för garageförmän och sjukvårdsförmän vid flygvapnet tills vidare icke må vid ledigblivande återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Enligt vad jag inhämtat har flertalet sjukvårdsförmanstjänster rekryterats med personer, som tidigare innehaft anställning såsom sjukvårdsunderbefäl vid armén eller marinen. Det synes därför böra undersökas, huruvida några av de nuvarande befattningshavarna kan erhålla underbefälsanställning i sjukvårdstjänst vid flygvapnet. — Förslaget om avveckling av de civila kasernföreståndartjänsterna och införande i organisationen av underofficerare vid fortifikationskåren har jag funnit erforderligt att ytterligare överväga. Jag är därför icke beredd att nu göra några uttalanden rörande detta förslag. För nästa budgetår räknar jag icke med någon förändring beträffande tjänsterna som kasernföreståndare.

Bland de förslag, som hänför sig enbart till sektorflottiljerna, ingår utbyte av fem arvodesbefattningar i A 24, avsedda för luftbevakningsofficer i optisk luftbevakningstjänst, mot sju beställningar för löjtnant. Med genomförandet av detta förslag synes mig tills vidare kunna anstå, och jag räknar alltså med att arvodesbefattningarna bibehållas.

I avvaktan på flygvapenchefens förslag till organisation av flygflottiljernas materielavdelningar upptar jag icke förslaget om inrättande av sju beställningar för förste verkmästare (chef för telematerieltroppen) i utbyte mot beställningar för förste mästare och mästare. Flygvapenchefens anmälan om behov av vissa civila tjänster för verkmästare och förrådsman — vilka tjänster icke äskats av flygförvaltningen — föranleder nu icke heller någon åtgärd från min sida.

För några befattningar anser jag mig kunna underlåta att föreslå att beställningar äskas, ehuru jag icke från organisatorisk synpunkt har något att erinra mot vad som föreslagits i fråga om personalkategori för befattningarnas tillsättande. Detta gäller befattningarna som luftbevakningsofficer vid F 13 G (löjtnant), expeditionsunderbefäl vid stabsplutonen och elektrotekniker i teleservicegruppen (förste flygtekniker eller flygtekniker).

Vid anmälan i det följande av medelsbehovet under flygvapnets anslag för avlöningar till aktiv personal m. fl. återkommer jag med detaljerade förslag rörande de beställningar m. m. av olika slag, som med hänsyn till mina här redovisade ställningstaganden bör äskas av riksdagen.

I den redogörelse jag här lämnat har jag i vissa fall uppehållit mig vid detaljer i organisationen. Detta har skett för att ge den organisatoriska bakgrunden till nyssnämnda förslag under avlöningsanslaget och för att riksdagen skall få en belysning av de spörsmål som uppkommer vid rationaliseringsverksamhet av nu ifrågavarande art. Jag förutsätter emellertid att — liksom fallet varit i tidigare liknande sammanhang — det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera icke blott den organisatoriska indelningen av flygvapnets flottiljer m. fl. enheter utan även personalorganisationen, givetvis i den mån icke fråga är om ändringar beträffande beställningar och tjänster vilkas inrättande ankommer på riksdagen. Kungl. Maj:t torde vidare böra inhämta riksdagens bemyndigande att vidtaga de övergångsanordningar, som kan visa sig erforderliga i samband med att beslut meddelas om den nya organisationens ikraftträdande.»

Utskottet. Fredsorganisationen av flygvapnets flottiljer m. m. fick sin i princip alltjämt gällande utformning under 1940-talet. Sedan dess har verksamheten inom vapnet undergått stora förändringar. Bl. a. har en modern stridslednings- och luftbevakningsorganisation — »stril» — tillkommit. De organisationsförslag avseende flygflottiljer m. fl. enheter, som nu framläggas, bygga på vissa grundläggande principer, innebärande att flygförbanden skola ha erforderlig krigsberedskap, att fredsorganisationen skall tillgodose såväl militära som ekonomiska effektivitetskrav samt att, i den utsträckning så är möjligt, för försvaret i dess helhet enhetliga organisationsformer och beräkningsgrunder skola tillämpas. I enlighet härmed föreslås flygflottilj i stort skola organiseras på flottiljchef, flottiljstab, flygchef med tre divisioner, baschef med tre baskompanier och ett special-

kompani samt, i fråga om sektorflottilj, strilchef med strilförband. Vid sistnämnda flottilj avses dessutom skola finnas en stabschef. Personellt innebära förslagen betydande öknings inom stabs- och förvaltningstjänsten. Ökningarna hänföra sig främst till den för strilverksamheten avsedda delen av stabs- och förvaltningstjänsten, för vilken särskilda personalresurser tidigare, med något undantag, icke avsetts.

Utskottet har funnit föreliggande förslag rörande fredsorganisation av flygvapnets flottiljer m. fl. enheter väl avvägda och tillstyrker därför desamma. Jämväl förordade personalförändringar inom stabs- och förvaltningstjänsten anser sig utskottet böra biträda. De betydande personalökningar, som förslagen innefatta, få enligt utskottet främst anses utgöra den nödvändiga konsekvensen av gjorda materielinvesteringar avseende strilsystemet. I det följande (punkt 9) kommer utskottet att tillstyrka de ändringar i personalstaterna för flygvapnet, som erfordras för att genomföra förenämnda förslag. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att ändringarna innebära ett nettotillskott om 85 beställningar och tjänster.

Utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t bemyndigas vidtaga erforderliga övergångsanordningar i samband med den nya organisationens ikraftträdande. Mot vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har utskottet icke heller funnit något vara att invända.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 angivna grunder för utformning av personalstaterna avseende flygvapnets förband i fred;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga övergångsanordningar i samband med den nya organisationens ikraftträdande.

3:o) **Lokalisering i fred av visst robotförband.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 21—25) att godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande lokalisering av luftvärnsrobotförband till Barkarby flygdepå.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *Johansson* i Stockholm och *Hagberg* väckt motion (II: 802), i vilken hemställts att Kungl. Maj:ts proposition nr 110, i vad det gäller under punkt 3 »Lokalisering i fred av visst robotförband» anförda förslag, måtte avslås av riksdagen.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen.

Kungl. Maj:t lämnade den 30 juni 1961 flygförvaltningen bemyndigande att anskaffa luftvärnsrobot typ Bloodhound II. I anslutning härtill uppdrog Kungl. Maj:t åt överbefälhavaren att inkomma med förslag till ifrågavarande robotförbands fördelning i fred mellan olika förband inom krigsmakten.

Föregående års riksdag godkände (SU 104; rskr. 275) Kungl. Maj:ts förslag (prop. 1961:110, punkt 4) om verksamheten vid förutvarande Svea flygflottilj (F 8). Detta förslag innebär bland annat att för administration av flygbasen m. m. inrättas ett förband — Barkarby flygdepå (F 8). Till detta förband förlägges en flygtransportdivision och tills vidare den del av flygledningens flygavdelning vid vilken flygning med propellerplan bedrivs.

Överbefälhavaren har i sitt yttrande över lokalisering i fred av luftvärnsrobotförband tillstyrkt ett av flygvapenchefen framlagt förslag att förlägga de första två robotdivisionerna och en robotverkstad till Barkarby flygdepå. För detta alternativ talar enligt myndigheterna såväl operativa som fredsekonomiska skäl. Dessa enheter kan nämligen förläggas till F 8 utan större om- och nybyggnadsarbeten. Vissa nybyggnader — för att bereda personalen skydd vid tankning och laddning av robotarna samt för ammunitionsförråd — måste visserligen tillkomma, men detta blir fallet oavsett vilken fredsförlägningsplats som väljes. Inom flygledningen har bedömts att de totala kostnaderna för nödvändiga byggnadsåtgärder uppgår till 1,15 miljon kronor. Särskild medelsanvisning för ändamålet torde dock ej erfordras utan kostnaderna bör kunna bestridas från redan beviljade medel.

Flygvapenchefen föreslår vidare, att huvuddelen av den grundläggande utbildningen för Bloodhound II-systemet centraliseras till F 8 vid en särskild skoldivision. Även detta förslag har biträtts av överbefälhavaren.

Organisationen för robotförband vid F 8 erfordras i full omfattning först under hösten 1963. Redan nästa budgetår behöver dock vissa beställningar tillkomma för officerare och teknisk personal avsedda som lärare vid skoldivisionen.

Departementschefen erinrar om att han tidigare uttalat tanken att till F 8 lokalisera bland annat luftvärnsrobotförband (prop. 1959:117, s. 24 och 1960:110, s. 130). Den nu framlagda utredningen visar att F 8 är en — med hänsyn till såväl operativa som fredsekonomiska skäl — lämplig fredsförlägningsplats. Departementschefen tillstyrker att de första två robotdivisionerna förlägges till F 8 liksom att den grundläggande utbildningen centraliseras till F 8 vid en särskild skoldivision. Lokaltillgången vid förbandet är tillräcklig för att rymma de föreslagna enheterna — övningsdivision, skoldivision och robotverkstad — utan omfattande om- och nybyggnadsarbeten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för av riksdagen anvisade medel besluta om nödvändiga byggnadsåtgärder vid F 8.

Departementschefen är ej beredd att nu ta ställning till det anmälda totalbehovet av personal för robotdivisionerna. Ytterligare utredning är nödvän-

dig och det synes även lämpligt att avvakta praktiska erfarenheter från tjänsten vid moderna luftvärnsrobotförband i vårt land, bland annat från Hawkförbandet i Skåne som börjar uppsättas under detta år.

Av de nu framförda förslagen om beställningar för personal vid robotdivisionerna och chef för robotverkstaden tillstyrkes beställningar för 3 kapten i Ao 21, 1 flygdirektör av 2. graden i Ao 24 och 1 flygingenjör av 1. graden i Ao 23. Departementschefen räknar därvid med att 11 beställningar för flygtekniker i Ao 10 indrages. Vidare bör för ändamålet få utnyttjas tre förste verkmästare i Ao 17, tre förste mästare i Ao 14 och två mästare i Ao 13. Behovet av beställningar i Ao 17 och Ao 13 bör tillgodoses genom att utnyttja vakanthållna beställningar medan beställningar för tre förste mästare bör tillkomma i utbyte mot samma antal beställningar för mästare. Den omständigheten att inrättandet av en beställning för flygdirektör av 2. graden, avsedd för chef för robotverkstad, tillstyrkes innebär icke att departementschefen i detta sammanhang tar slutlig ställning till hur underhållet av ifrågavarande robotmateriel bör organiseras.

Till ändringarna i personalstaterna återkommer departementschefen vid anmälan av flygvapnets avlöningsanslag i det följande.

Utskottet. Såsom framgår av propositionen har tanken att till Barkarby flygdepå (F 8) lokalisera bland annat robotförband tidigare framförts. Verkställd utredning visar, att två divisioner av luftvärnsroboten Bloodhound samt en robotverkstad utan större om- och nybyggnadsarbeten kunna förläggas till detta förband. Vidare framgår att det ur operativ synpunkt är lämpligt att förlägga robotförband till ifrågavarande region. Med hänsyn härtill och då såsom departementschefen erinrat 1961 års riksdag godkänt, att viss militär verksamhet skall bedrivas vid F 8, anser utskottet sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i fråga om lokalisering av luftvärnsrobotförband till F 8. Utskottet har därvid inhämtat, att den vid robotförbandet avsedda verksamheten icke torde komma att förorsaka några olägenheter för befolkningen i närliggande bostadsområden. Härav följer att utskottet avstyrker motionen II: 802. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för anvisade medel besluta om nödvändiga byggnadsåtgärder vid F 8.

I likhet med departementschefen finner utskottet det lämpligt, att erfarenheter från tjänsten vid moderna robotförband avvaktas, innan ställning togs till totalbehovet av personal för ifrågavarande robotdivisioner. De av departementschefen i detta sammanhang förordade personalförändringarna anser utskottet sig kunna godtaga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 802, godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit beträffande lokalisering av luftvärnsrobotförband till Barkarby flygdepå.

4:o) **Utredning rörande viss personal vid tygtekniska kåren.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 25—36) att godkänna vad departementschefen föreslagit om utformningen av personalstaten för tygtekniska kåren.

Sedan frågorna om uppgifterna för samt behov, rekrytering och utbildning av mekanikerpersonal inom tygtekniska kåren utretts inom arméledningen, har chefen för armén avgivit förslag i ämnet. Förslaget jämte däröver avgivna yttranden redovisas i propositionen.

För egen del anför departementschefen följande.

»Tygtekniska kåren är en civilmilitär personalkår, som omfattar ingenjör- och mekanikerpersonal. Mekanikerpersonalen, som har underofficers eller underbefäls tjänsteklass, har till uppgift att vid trupp, skolor och verkstäder svara för kontroll, service, vård och reparation av tygmateriel. Personalen tas vidare i stor omfattning i anspråk som lärare och instruktörer vid den tekniska utbildningen inom armén. Av arméchefens i det föregående redovisade utredning framgår att mekanikerpersonalens uppgifter ökat under senare år på grund av den icke obetydliga tillkomsten av tekniskt komplicerad materiel. Behovet av mekanikerpersonal för fredsverksamheten uppgår nu enligt arméchefens beräkningar till cirka 1 200. Under de närmaste sex å sju åren bedöms ifrågavarande personalbehov öka med över 400.

Personalbehovet för krigsorganisationen har i arméchefens utredning bedömts något understiga fredsbehovet. Statskontoret har med anledning härav uttalat, att en förstärkning av mekanikerpersonalen icke bör ske förrän undersökningar verkställts i syfte att minska tilläggsbehovet av civilmilitär personal i fred. Uppgifter som jag under hand inhämtat från arméstaben visar enligt numera verkställd genomräkning, att krigsorganisationens behov av mekanikerpersonal överensstämmer med det personalbehov för fredsverksamheten som bedömes skola föreligga vid slutet av 1960-talet. Vid sådant förhållande bör enligt min mening ställning nu kunna tas till storleken av den civilmilitära tygtekniska kårens mekanikerpersonal.

Utgångspunkten vid bestämmandet av mekanikerpersonalens antal bör enligt min mening vara det av arméchefens alternativ, enligt vilket utbildningen av värnpliktiga bilmekaniker skall upphöra. Detta alternativ innebär ett personalbehov om 1 176 man. I likhet med statskontoret finner jag behovet av arbetsstudiepersonal väl högt beräknat. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka att nya beställningar tillkommer för dylik personal. Jag är icke heller beredd att i förevarande sammanhang föreslå någon utökning av mekanikerpersonalen inom armétygförvaltningen; denna fråga bör prövas i samband med personaläskanden i övrigt beträffande ämbetsverket. Arméchefen har räknat med en personalreserv för kommenderingar, sjukdom m. m. Reserven har beräknats enligt samma grunder som till-

lämpas för militära personalkårer inom armén. Det torde vara erforderligt att räkna med en personalreserv även för ifrågavarande personalkategori. Med hänsyn till den relativt stora omfattningen av utbildningskommenderingarna synes enligt min mening de beräkningsgrunder arméchefen tillämpat ge en otillräcklig reserv. Jag anser mig därför böra räkna med någon utökning av kommenderingsreserven. Med sålunda angivna utgångspunkter föreslår jag, att mekanikerpersonalens antal nu fastställs till 1 170. Vid beräkningen av personalbehovet har jag beaktat det behov av två beställningar för förste tyghantverkare i Ao 14 som jag konstaterat vid anmälan av utgifterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 78). I förhållande till nuvarande antal beställningar för mekanikerpersonal innebär mitt förslag en ökning med 77 beställningar. Härutöver bör övergångsvis finnas inrättade 18 beställningar, avsedda för personal vid de optiska verkstäderna samt för smeder, sadelmakare m. fl. Jag förutsätter att dessa beställningar indrages vid uppkommande vakans. De (77 + 18) 95 beställningar som erfordras för att uppnå av mig förordad antal bör tillkomma från och med nästa budgetår.

De framtida behoven av mekanikerpersonal bör såsom arméchefen föreslagit tillgodoses successivt efter hand som ny materiel tillföres. Behovet av utökning torde få prövas i samband med de årliga anslagsäskandena.

Mot bakgrund av den förbättrade civila yrkesundervisningen föreslår arméchefen en ändrad utbildningsgång. Sålunda förutsättes rekryteringen framdeles endast skola omfatta ynglingar med verkstads- eller yrkesskoleutbildning. Härigenom förkortas den militära teknikerutbildningen från tre till två år. Vidare anses tyghantverkarutbildningen böra tidigareläggas. Med hänsyn till den civila yrkesundervisningens utbyggnad finner jag det ändamålsenligt att rekryteringen av mekanikerpersonal omlägges på sätt arméchefen föreslagit. Härigenom minskas behovet av grundutbildning i militär regi. Mot vad arméchefen i övrigt föreslagit beträffande utbildningsgången har jag icke funnit anledning till erinran.

En förbättring av mekanikerpersonalens befodringsförhållanden bör komma till stånd. De av arméchefen angivna grunderna för olika beställningars fördelning på befattningar bör enligt min mening i huvudsak kunna tillämpas. Härav följer att jag tillstyrker, att den tyghantverkarutbildade personalen relativt sett utökas. I det föregående har jag föreslagit att mekanikerpersonalen vid tygtekniska kåren under nästa budgetår skall omfatta (1 170 + 18) 1 188 man. Jag föreslår att beställningarna för denna personal, vilka icke bör vara alternativa, fördelas enligt följande (inom parentes anges förändringar i förhållande till nuläget).

Beställning	Antal
Förste tygverkmästare Ao 17	52 (+ 13)
Tygverkmästare Ao 16	74 (+ 28)
Förste tyghantverkare Ao 14	307 (+ 170)

Beställning	Antal
Förste tyghantverkare eller tyghantverkare Ao 14/Ao 13 ...	— (— 18)
Tyghantverkare Ao 13	125 (— 46)
Förste armétekniker Ao 12	122 (+ 72)
Armétekniker Ao 10	399 (— 73)
Biträdande armétekniker Ae 8/7	109 (— 51)
	Summa 1 188 (+ 95)

Av angivet antal beställningar bör såsom i det föregående föreslagits 18 beställningar (2 i Ao 17, 3 i Ao 16, 6 i Ao 14 och 7 i Ao 13) successivt utgå.

Beställningarna för förste tygverkmästare och tygverkmästare bör avses för preciserade befattningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Till en början torde icke samtliga beställningar kunna besättas med personal, som genomgått föreskriven utbildning. Det synes emellertid rimligt att tyghantverkarbeställningar, som sålunda icke kan utnyttjas, övergångsvis får användas för att bereda vikariatslöneförordnande i A 13 åt härför lämplig armétekniker, under förutsättning dock att denne uppehåller befattning som enligt i det föregående berörda normer bör avses för tyghantverkare eller genomgår tyghantverkarkurs. Vidare bör ledig arméteknikerbeställning tills vidare få utnyttjas för anställande av biträdande armétekniker. För teknikeraspirant i Af 4/5 avsedda beställningar kan successivt indragas i den takt övergång sker till den nya utbildningsgången.

Arméchefen har i förevarande sammanhang föreslagit att mekanikerpersonalen vid tygtekniska kåren framdeles benämnas mästar- och teknikerpersonal, varvid mästarpersonal skall innefatta tygverkmästare och tyghantverkare och teknikerpersonal avse armétekniker av olika grader. Jag har icke funnit anledning till erinran mot arméchefens förslag i denna del.

Kostnaderna för de av mig i det föregående föreslagna personalförändringarna vid tygtekniska kåren torde för nästa budgetår komma att uppgå till i runt tal 1,5 miljon kronor.»

Utskottet. Departementschefen har föreslagit, att mekanikerpersonalen vid tygtekniska kåren utökas. Mekanikerpersonalens antal bör enligt departementschefen fastställas till 1 170. Härutöver anses övergångsvis böra finnas inrättade 18 beställningar, vilka förutsätts successivt skola utgå. De 95 beställningar som erfordras för att uppnå av departementschefen förordat antal föreslås skola tillkomma från och med nästa budgetår. Med hänsyn till den icke obetydliga tillkomsten av tekniskt komplicerad materiel vid armén anser utskottet sig böra tillstyrka, att mekanikerpersonalen utökas i enlighet med departementschefens förslag.

Föreslagna förändringar beträffande utbildningsgången, innebärande bland annat att rekryteringen framdeles förutsättes endast skola omfatta

unglingar med verkstads- eller yrkesskoleutbildning, finner utskottet ändamålsenliga och tillstyrker därför, att desamma genomföras.

Såsom departementschefen föreslagit bör en förbättring av befodringsförhållandena för mekanikerpersonalen komma till stånd. Utskottet anser sig kunna tillstyrka, att beställningarna för ifrågavarande personal fördelas på sätt departementschefen föreslagit. Härigenom kommer bland annat den tyghantverkarutbildade personalen att relativt sett öka.

Mot vad departementschefen i övrigt föreslagit eller uttalat under förevarande punkt har utskottet icke funnit något vara att invända.

Med erinran om att kostnaderna för här berörda personalförändringar vid tygtekniska kåren för nästa budgetår beräknas komma att uppgå till i runt tal 1,5 milj. kr. får utskottet hemställa,

att riksdagen må godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit om utformningen av personalstaten för tygtekniska kåren.

5:o) **Inrättande av viss tjänst vid försvarets fabriksverk.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 37 och 38) att på personalförteckningen för försvarets fabriksverk under rubriken Tjänsteman å övergångsstat från och med den 1 juli 1962 uppföra en tjänst för byråchef i Bo 1.

I gällande personalförteckning för ordinarie tjänstemän vid försvarets fabriksverk finnes upptagen en tjänst för byråchef i Bo 1, chef för försvarets fabriksstyrelses administrativa byrå. Ordinarie innehavaren av denna tjänst åtnjuter sedan drygt tio år tjänstledighet för fullgörande av vissa offentliga uppdrag. Tjänsten har under denna tid uppehållits av vikarie. Tjänstledigheten för ordinarie innehavaren av tjänsten torde få anses bli definitivt bestående. Med hänsyn härtill bör enligt departementschefen vid försvarets fabriksverk å övergångsstat inrättas en tjänst för byråchef i Bo 1, till följd varav den å förenämnda personalförteckning uppförda byråchefstjänsten kan tillsättas med ordinarie innehavare.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må på personalförteckningen för försvarets fabriksverk under rubriken Tjänsteman å övergångsstat från och med den 1 juli 1962 uppföra en tjänst för byråchef i Bo 1.

6:o) **Flygförvaltningen: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 23) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygförvaltningen: Omkostnader för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 1 930 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 6, s. 38—40) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 485 000 kr.

Departementschefen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 165 000 kr. Ökningen sammanhänger bland annat med nya lokaler och personalökning. Med hänsyn till hög personalomsättning har vidare omfattningen av annonsering ökat. I övrigt beror ökningen på ökade kostnader för vakttjänst, belastningen m. m.

Utskottet anser sig böra tillstyrka den föreslagna uppräknigen av flygförvaltningens omkostnadsanslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kr.

7:o) **Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 31) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 274 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 7, s. 41—69) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén samt de övriga åtgärder, som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1961/62, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63, dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 278 500 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

2. Med hänsyn till beslutad utökning av arméns helikopterpark bör enligt departementschefen för nästa budgetår en regementsofficersbeställning i Ao 26 eller Ao 24 tillkomma för chef för arméns helikopterskola i Boden.

3. Departementschefen föreslår, att en beställning för rustmästare i Ao 11 inrättas för tillsynsman vid visst förråd inom V. militärområdet.

Vid VII. militärbefälsstaben bör en tjänst för fortmaskinist i Ao 11 indragas från och med den 1 april 1963.

4. I anslutning till förslag beträffande organisationsändringar vid staben för fo 61/62 bör vissa personalförändringar komma till stånd. Sålunda tillstyrkes, att aktiv personal avses för befattningarna för intendent, tygofficer och intendenturförrådsförvaltare. En kaptensbeställning i Ao 21 bör därför tillkomma vid fälttygkåren. I övrigt kan behovet av beställningar tillgodoses genom omdisponering av vid Lv 2 frigjorda beställningar tillhörande intendenturkåren. Vid bifall till nyssnämnda förslag kan vid fostaben indragas tre arvodesbefattningar, av vilka två i A: 24 och en i A: 17. Å andra sidan bör en ny arvodesbefattning i A: 24 tillkomma för biträdande mobiliseringsofficer. Departementschefen räknar vidare med att en nu vakant förvaltarbeställning i Ao 15 vid kavalleriet indragas.

5. Cheferna för pansar-, ingenjör-, signal- och trängtruppernas kadettskolor anses böra vara majorer. Departementschefen föreslår därför att fyra kaptensbeställningar i Ao 21 utbytes mot beställningar för major i Ao 24.

Till följd av den utökade utbildningsverksamheten vid krigsskolan bör för utbildningsofficeren från och med den 1 januari 1963 avses en beställning för överstelöjtnant eller major i Ao 26/Ao 24 i stället för som nu majorsbeställning i Ao 24. Såvitt avser krigsskolan tillstyrker departementschefen vidare, att en löjtnantsbeställning i Ar 17/15 från och med nyssnämnda tidpunkt omvandlas till beställning för kapten eller löjtnant i Ar 21 eller Ar 17/15.

I övrigt tillstyrker departementschefen, att en beställning för major i Ao 24, avsedd för försöksofficer vid signalskolan, tillkommer.

6. Vid anmälan av anslaget Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 35) anförde departementschefen med anledning av förslag från myndigheterna beträffande viss personal vid arméhundskolan följande.

»Riksdagen behandlade i fjol med anledning av förslag från riksdagens år 1960 församlade revisorer fråga om utbildning av tjänstehundar för militära och andra ändamål (SU 1961:116; rskr. 285). I överensstämmelse med statsutskottets förslag uttalade riksdagen därvid att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i lämplig form utreda i vad mån de militära utbildningsresurserna på hundtjänstens område i vidare mån än tidigare kunde komma till gemensam användning för statliga och kommunala myndigheter samt eventuella enskilda intressenter.

Revisorerna uppmärksammade i sin berättelse särskilt utbildningsbehoven för hundtjänsten inom polisväsendet. Med anledning härav har inom inrikesdepartementet under hand gjorts en undersökning rörande lämpligheten av att anlita arméhundskolan för polisväsendets behov. Undersökningen har givit vid handen, att hundskolan icke lämpligen kan användas annat än för utbildning av polisens instruktörer i hundtjänst. Omfattningen

av denna utbildning torde emellertid ej vara av den storlek att hundskolans organisation påverkas därav. För civilförsvarets del föreligger enligt inrikesdepartementets uppfattning icke behov av att anlita hundskolan.

När det gäller enskildas behov av utbildning i hundtjänst vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 februari 1961 föreskrivit, att utbildning av cirka 15 blindhundar om året försöksvis under en tid av två år skall äga rum vid hundskolan. En dylik verksamhet kan äga rum utan att grunddragen av skolans organisation påverkas.

Utöver vad nu nämnts har något aktuellt behov att utbilda hundar vid arméhundskolan icke uppmärksammats. I varje fall torde förekommande behov icke vara av den omfattning att principerna för organisationen behöver ändras. Jag anser därför att hundskolans organisation skall utformas på grundval av krigsmaktens behov av hundutbildning. I en sådan organisation bör det vara möjligt att tillgodose andra behov av hundutbildning i rimlig omfattning. Jag anser det därför icke erforderligt att föranstalta om ytterligare utredningar rörande hundtjänstens organisation.

Slutlig ställning till arméchefens organisationsförslag har ännu icke tagits. Jag anser mig emellertid i detta sammanhang böra räkna med bifall till förslaget att indraga 10 arbetare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt pröva frågan.»

Med utgångspunkt i vad i statsverkspropositionen sålunda anförts har departementschefen bedömt arméchefens i förevarande proposition redovisade förslag beträffande organisation av och personalförändringar vid arméhundskolan m. m.

I likhet med arméchefen anser departementschefen, att någon särskild ledningsinstans för arméhundväsendet icke längre erfordras. En beställning för chef för arméhundväsendet i Ao 26/Ao 24 kan därför indragas. Förslaget att för chefen för hundskolan avse en majorsbeställning i Ao 24 i stället för en alternativ beställning för major eller kapten i Ao 24/Ao 21 tillstyrkes. Likaså bör chefen för skolans utbildningskompani vara kapten. En beställning för alternativt kapten eller löjtnant kan härvid utgå.

Såvitt avser personal som närmast handhar utbildning och tillsyn av hundarna föreslås, att sammanlagt sex tjänster inrättas. Dessa bör i avvaktan på organisationsundersökningar vid skolan upptagas såsom extra. I enlighet härmed bör tjänster tillkomma för två förste hunddressörer i Ag 10, två stallförmän i Ag 9 och två hundskötare i Ag 7.

I övrigt bör vid skolan tillkomma en tjänst för förrädsman i Ag 7 samt två tjänster för hantverkare i Ag 9 vid kasernavdelningen.

Härutöver är departementschefen för nästa budgetår icke beredd föreslå några personalförändringar vid arméhundskolan. Departementschefen erinrar emellertid om att han i statsverkspropositionen räknat med att tio kollektivavtalsanställda arbetare vid skolan indrages. Departementschefen förutsätter slutligen, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om detaljorganisation för skolan vilken bör benämnas arméns hundskola.

7. Departementschefen anser sig med stöd av 1960 års befälsstatsdelegations yttrande kunna tillstyrka, att beställningar för förvaltare i trupptjänst tillkommer vid truppslag, vilkas personalorganisation icke anpassats till 1960 års principbeslut beträffande ny befälsordning för armén. Därvid bör, såsom arméchefen föreslagit, beställningar för 30 fanjunkare (styckjunkare) i Ao 13 och 27 sergearter i Ao 11 utbytas mot förvaltarbeställningar, av vilka 30 i Ao 17 och 27 i Ao 15.

I förevarande sammanhang anser departementschefen sig — med tillstyrkan av befälsstatsdelegationens förslag härutinnan — även böra föreslå, att en beställning för major i Ao 24, avsedd för chef för mobiliseringsavdelningen vid I 10, tillkommer från och med nästa budgetår. En löjtnantsbeställning i Ao 17/15 bör härvid utgå.

8. Provisorisk organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid Lv 6 och S 2 har numera fastställts av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill och under erinran om att utbildningsverksamheten vid nämnda förband är jämförbar med motsvarande verksamhet vid regementena föreslås, att Lv 6 och S 2 nu ombildas till regementen. Departementschefen anser det även motiverat, att Lv 4 med hänsyn till att luftvärnsrobotutbildning skall förläggas dit göres till regemente. För cheferna för Lv 4, Lv 6 och S 2 bör från och med nästa budgetår utnyttjas de regementschefsbeställningar i Bo 3 som hittills avsetts för A 2, Lv 1 och Lv 2. I anslutning härtill föreslås — under erinran om att den för Lv 6 avsedda kårchefsbeställningen enligt beslut av 1961 års riksdag redan indragits (SU 104; rskr. 275) och att någon beställning i Bo 1 inte tillkommit för S 2 — att den för chef för Lv 4 avsedda beställningen i Bo 1 indrages.

Departementschefen föreslår, att den för chef för radar- och luftvärnsmekanikerskolan avsedda beställningen i Ao 26/Ao 24 vid luftvärnet uppflyttas till Bo 1.

Tre rustmästarbeställningar i Ao 11, avsedda för instruktörer vid luftvärnsrobotutbildning, föreslås tillkomma.

Departementschefen tillstyrker, att två för chefer för ammunitionsförrådsgrupper avsedda kaptensbeställningar i Ao 21 utbytes mot beställningar för major i Ao 24 samt att tre förvaltare i Ao 17 tillkommer för nya ammunitionsförråd.

I anslutning till vad som anförts i innevarande års statsverksproposition (bil. 6, punkt 17) vid anmälan av anslaget Armétygförvaltningen: Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar föreslås, att beställningar för sju fanjunkare i Ao 13 vid fälttygkåren tillkommer samt att åtta förvaltarbeställningar i Ao 17 vid samma kår indrages.

9. Under erinran om vad som anförts i statsverkspropositionen (bil. 6, punkt 15) vid anmälan av armétygförvaltningens avlöningsanslag föreslår departementschefen, att två beställningar för armédirektör av 1. graden i Ao 26 tillkommer vid tygtekniska kåren.

En beställning för arméingenjör av 1. graden i Ao 23, avsedd för teknisk robotutbildning vid radar- och luftvärnsmekanikerskolan, bör inrättas.

Beträffande mekanikerpersonalen vid tygtekniska kåren har i det föregående (jfr punkt 4) framlagts förslag innebärande att beställningar från och med nästa budgetår tillkommer för 13 förste tygverkmästare i Ao 17, 28 tygverkmästare i Ao 16, 170 förste tyghantverkare i Ao 14 samt 72 förste armétekniker i Ao 12. Samtidigt har föreslagits indragning av beställningar för 18 förste tyghantverkare eller tyghantverkare i Ao 14/Ao 13, 46 tyghantverkare i Ao 13, 73 armétekniker i Ao 10 och 51 biträdande armétekniker i Ae 8/7. Med hänsyn till den sålunda föreslagna utökningen av mekanikerpersonalen synes det erforderligt, att utbildningskapaciteten vid tygförvaltningsskolan utbygges. Departementschefen tillstyrker därför arméchefens förslag om inrättande av en beställning för arméingenjör i Ao 21, avsedd för lärare vid nämnda skola.

10. Departementschefen föreslår, att för nästa budgetår 175 rustmästarbeställningar i Ao 11 tillkommer i utbyte mot samma antal beställningar för ordinarie furir. Vidare tillstyrkes, att fyra beställningar för rustmästare i Ao 11, avsedda för vaktchefer, inrättas vid I 7.

I det föregående har under förevarande anslag föreslagits inrättande av sammanlagt fyra rustmästarbeställningar i Ao 11. I förevarande sammanhang föreslår departementschefen vidare, med anledning av ett av arméchefen framlagt förslag rörande vissa organisationsändringar vid tygförvaltningsskolan m. m., att beställningar för fem rustmästare i Ao 11 och fyra överfurirer i Ao 9 inrättas under nästa budgetår.

Utgående från vad som sålunda anförts beräknar departementschefen kadern av underbefäl och instruktörsaspiranter (teknikeraspiranter) vid armén för nästa budgetår på sätt framgår av följande sammanställning.

	Budgetår	
	1961/62	1962/63
Rustmästare	738	926
Överfurirer	2 025	2 029
Furirer	1 715	1 540
Instruktörsaspiranter (teknikeraspiranter)	600	600
Summa	5 078	5 095

11. En regementsläkarbeställning i Ao 23 föreslås skola indragas under budgetåret 1962/63.

I enlighet med principerna för reglerad befordringsgång bör vissa tjänster för kontorsbiträde i Ao 5 tillkomma i utbyte mot samma antal tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål. I likhet med civilförvaltningen räknar departementschefen med att 31 tjänster för kontorsbiträde i Ao 5 tillkommer i utbyte mot samma antal tjänster för biträde för skriv-

och kontorsgöromål. Vidare tillstyrker han ämbetsverkets förslag att 28 tjänster för kontorsbiträde i Ao 5, vilka icke beräknas kunna besättas med formellt kompetenta innehavare, ersättes med tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Slutligen kan fyra nu befintliga kontorsbiträdestjänster, som finns inrättade utöver fastställd personalorganisation, utgå ur personalförteckningen.

I årets statsverksproposition (punkt 35) har under arméns anslag till avlöningar till viss arbetarpersonal beräknats medel för avlöning av arbetare vid förbandens intendenturavdelningar. Med hänsyn härtill kan förevarande anslag minskas med 3 350 000 kr.

Under de senaste åren har försvarets byggnadsverksamhet ökat. En ytterligare ökning torde vara en nödvändig konsekvens av krigsmaktens fortgående anpassning till den tekniska och taktiska utvecklingen. I skilda sammanhang har olika åtgärder vidtagits för att öka försvarets byggnadskapacitet. Vad beträffar åtgärder, som avser att förbättra tillgången på personal, erinrar departementschefen om att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1962 medgivit tidigareläggning av en fortifikationsteknisk kurs å militärhögskolans armélinje. I likhet med överbefälhavaren och chefen för armén finner departementschefen det erforderligt att vissa personalförändringar vidtages beträffande fortifikationskåren. Han anser sig emellertid icke kunna tillstyrka, att något principbeslut med det innehåll arméchefen föreslagit nu fattas. För nästa budgetår bör vissa förändringar beträffande fortifikationskårens officerspersonal komma till stånd. Enligt arméchefen föreligger behov av ytterligare åtta beställningar för fortifikationsofficerare, av vilka sex avses för fortifikationsförvaltningen. I anslutning till vad som nu anförts bör frågan om personalökning vid den centrala fortifikationsförvaltningen prövas i annat sammanhang. Däremot bör de övriga två beställningarna, som är avsedda för militärbefälsstaber, tillkomma från och med budgetåret 1962/63. I anslutning till arméchefens förslag föreslår departementschefen, dels att beställningar för en överste i Bo 1 och en överstelöjtnant i Ao 26 tillkommer, dels ock att en majorsbeställning i Ao 24 utbytes mot beställning för överstelöjtnant i Ao 26.

Med anledning av beslutad förflyttning av A 1 har chefen för armén den 30 januari 1961 avgivit förslag rörande ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid tygförvaltningsskolan samt beträffande vissa organisationsändringar i övrigt som sammanhänger med förflyttningen av A 1. Detta förslag är allttjämt under beredning i försvarsdepartementet. Ställning torde dock redan nu kunna tas till vissa i förslaget berörda frågor. Sålunda bör såsom föreslagits i det föregående sammanlagt nio underbefälsbeställningar i Ao 11 och Ao 9 tillkomma. Vidare föreslår departementschefen att två arvodesbefattningar i A: 17 inrättas. Han räknar också med att en förvaltarbeställning i Ao 15 omdisponeras från Lv 1 till

tygförvaltningsskolan samt att vissa omdisponeringar görs även beträffande arvodesbefattningar för pensionerad personal. Ett av arméchefen i sammanhanget framfört förslag att avse en bataljonsläkarbeställning i Ao 21 för tygförvaltningsskolan kan han icke tillstyrka utan beräknar i stället medel för avlönande av en arvodesanställd läkare vid skolan med en tjänstgöring av cirka två timmar per dag.

Efter viss översyn inom försvarsdepartementet anser departementschefen sig i rekryteringsfrämjande syfte böra föreslå, att löneställningen för arvodesbefattningarna för hemvärnsofficerare vid försvarsområdesstaber (mot-svarande) förbättras. Ifrågakarande 36 arvoden bör från och med nästa budgetår uppräknas från A: 24 till A: 27.

Den verksamhet som bedrivs i syfte att skapa och upprätthålla kontakter mellan försvaret och samhället i övrigt är enligt departementschefen av stor betydelse. Han finner det emellertid vara en brist att försvarets företrädare i sådana sammanhang har ytterst små möjligheter att utöva ens en enkel form av representation. Det synes rimligt att i vart fall de regionala cheferna — militärbefälhavare, marinkommandochefer och flygeskaderchefer — erhåller förbättrade möjligheter i detta avseende. Dessa bör därför erhålla ett årligt representationsbidrag av minst 2 000 kr. Vid beräkningen av förevarande anslag förutsattes därför, att ett dylikt bidrag om 2 000 kr. skall utgå till envar av militärbefälhavarna för I.—VII. militärområdena.

I anslutning till vad som förutsatts vid framläggandet i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 107) av förslag om vissa ändringar av militär-assistentorganisationen m. m. föreslås, att en beställning för kapten i Ao 21 vid artilleriet (A 1) indrages från och med nästa budgetår. Departementschefen erinrar vidare om att, i enlighet med vad som förutsatts i årets statsverksproposition (bil. 6, p. 27), en förvaltarbeställning (i kassatjänst) i Ao 17 bör utgå ur personalförteckningen för intendenturkåren.

I årets statsverksproposition (bil. 11, s. 64) har föreslagits att viss civil rid- och körutbildning även fortsättningsvis skall bedrivas jämsides med den militära utbildningen vid arméns rid- och körskola i Strömsholm, dock tills vidare längst under en treårsperiod räknat från och med den 1 juli 1962. Därvid har förutsatts, att armén skall erhålla ersättning för merutgifterna för den civila verksamheten vid anläggningarna i Strömsholm räknat efter elevdagkostnad. Med hänsyn härtill bör enligt departementschefen ytterligare anstå med verkställandet av riksdagens beslut om skolans förflyttning till Umeå. Med utgångspunkt i föreslagen ersättning beräknas inkomsterna under uppbördsposten Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola till 120 000 kr., innebärande en minskning med 30 000 kr. i förhållande till vad som beräknats för innevarande budgetår.

Med anledning av nedläggandet av Garnisonssjukhuset i Sollefteå har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (SU 1961:104; rskr. 275) från och med den 1 oktober 1961 till övergångsstat överfört en beställning för regementsläkare i Ao 23 samt en tjänst för översköterska i Ao 11, vilka för innevarande budgetår är uppförda å personalförteckning för garnisonssjukhusen. Ifrågavarande tjänster bör — då anslagen till garnisonssjukhusen förutsättes utgå ur riksstaten från och med nästa budgetår — framdeles redovisas i arméns personalförteckning under fält-läkarkåren respektive trängtrupperna (T 3).

Kungl. Maj:t har för innevarande budgetår medgivit, att innehavaren av tjänsten för köksföreståndare i Ao 12 vid S 2 må förordnas att bestrida göromål som eljest ankommer på tjänsteman i lönegrad Ao 13. Ifrågavarande tjänst, som tidigare avsetts för förutvarande Lv 1, har överförts till S 2 i samband med förbandets förflyttning till Karlsborg. Från och med den 1 juli 1962 bör köksföreståndartjänsten vid S 2 uppflyttas från Ao 12 till Ao 13.

Medelsbehovet under anslaget påverkas vidare av de under avsnittet Rationaliseringsverksamheten och andra organisationsförändringar inom försvaret redovisade personalförändringar som beslutats av Kungl. Maj:t.

Med beaktande av vad som anförts i fråga om personalförändringar m. m. vid armén samt med ledning av belastningen på arméns avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår och med hänsyn till merkostnaderna till följd av tjänstetidsbefordran m. m. beräknar departementschefen nämnda anslag för budgetåret 1962/63 till 270 000 000 kr. (— 8 500 000 kr.).

Utskottet. Då provisorisk organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid Göteborgs luftvärnskår (Lv 6) och Göta signalkår (S 2) numera fastställts och då utbildningsverksamheten vid nämnda förband är av samma omfattning som vid regemente, har Kungl. Maj:t föreslagit, att Lv 6 och S 2 ombildas till regementen. Med hänsyn till att luftvärnsrobotutbildning skall förläggas till Skånska luftvärnskåren (Lv 4) föreslås vidare, att även denna kår göres till regemente. Utskottet finner förslagen i denna del motiverade och tillstyrker desamma. För cheferna för Lv 4, Lv 6 och S 2 böra såsom föreslagits utnyttjas tre genom förbandsindragningar friställda regementschefsbeställningar i Bo 3. Utskottet har heller icke något att erinra mot förslaget att i detta sammanhang indraga en kårchefsbeställning i Bo 1.

Efter Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1960:109 har riksdagen fattat principbeslut beträffande ny befälsordning för armén. Riksdagen gav därvid sin anslutning till principen att en precisering av befälsbehoven inom arméns truppslag skulle klarläggas på grundval av en detaljmässig redovisning av det personella innehållet i krigsorganisationen. I samband

med principbeslutet förelåg en sådan redovisning endast för infanteriet och kavalleriet. För dessa truppslag kunde därför preciserade förslag beträffande personalbehoven framläggas, vilka förslag riksdagen biföll. Härvid inrättades bland annat vid varje infanteriregemente 4 förvaltarbeställningar, 2 i Ao 17 och 2 i Ao 15, för underofficerare som skulle tagas i anspråk inom den centrala ledningen av utbildningen vid förbanden. För att få behoven vid arméns övriga truppslag på motsvarande sätt preciserade tillsattes i omedelbar anslutning till 1960 års riksdagsbeslut en särskild delegation, 1960 års befälsstatsdelegation, vars arbete pågår.

I syfte att dels möjliggöra en effektivare utbildning, dels skapa mer rättvisa förhållanden mellan infanteriet och övriga truppslag är det enligt arméchefen angeläget att även tillföra övriga arméförband förvaltare i trupptjänst. För att befälsstatsdelegationens arbete inte skall föregripas, anses emellertid utbyggnaden tills vidare inte böra få samma omfattning som vid infanteriet. Lämpligt synes enligt arméchefen vara, att regementen och kårer tills vidare tillföras en förvaltare i Ao 17 och en förvaltare i Ao 15 under det att självständiga bataljoner tillföras en förvaltare i Ao 17. Dessa beställningar avses skola tillkomma i utbyte mot motsvarande antal fanjunkar- och sergeantbeställningar.

Departementschefen har med stöd av befälsstatsdelegationens yttrande tillstyrkt arméchefens förslag. Även utskottet finner det befogat, att den föreslagna anpassningen till 1960 års principbeslut rörande befälsordningen vid armén nu kommer till stånd och tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag, såvitt här är i fråga.

Riksdagen behandlade i följd med anledning av förslag från dess år 1960 församlade revisorer fråga om utbildning av tjänstehundar för militära och andra ändamål. Riksdagen uttalade därvid, att det borde utredas i vad mån de militära utbildningsresurserna på hundtjänstens område i vidare mån än tidigare kunde komma till gemensam användning för statliga och kommunala myndigheter samt eventuella enskilda intressenter.

Av det föregående framgår, att vissa undersökningar gjorts rörande lämpligheten att i vidgad utsträckning utnyttja arméhundskolan. Några nämnvärda nya behov av att anlita hundskolan ha därvid icke konstaterats. Departementschefen har därför ansett, att skolans organisation bör utformas på grundval av krigsmaktens behov av hundutbildning och utifrån denna utgångspunkt framlagt i det föregående redovisade förslag rörande organisation och personaluppsättning m. m. vid skolan, vilken anses böra benämnas arméns hundskola.

Utskottet har vid sina överväganden funnit, att skäl alltjämt tala för en koncentration till arméhundskolan av hundutbildning och utbildning av instruktörer i hundtjänst för krigsmaktens, civilförsvarets och polisväsendets behov. Vissa ytterligare undersökningar rörande utökning av hundskolans verksamhet torde därför vara påkallade. Framlagda förslag beträffande för-

ändringar avseende hundskolans organisation och personaluppsättning m. m. anser utskottet sig böra biträda. Utskottet förutsätter emellertid, att organisationen och personalbehovet överses i samband med förenämnda undersökningar.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka jämväl övriga av departementschefen under förevarande punkt förordade personalförändringar ävensom de verkställda beräkningarna av medelsbehovet under anslaget. Utskottet har icke heller funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1961/62;

c) godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	129 300 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	7 200 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 900 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	70 400 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	60 000 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 920 000
	Summa kr. 272 720 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	2 600 000
2. Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola	120 000
	Nettoutgift kr. 270 000 000

- d) till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 270 000 000 kr.;
- e) i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande utnyttjandet av arméns hundskola.

8:o) **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 64) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 104 140 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 8, s. 69—86) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i vederbörliga personalförteckningar för marinen samt de övriga åtgärder, som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av marinens personalförteckningar för budgetåret 1961/62, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personad m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63, dels ock till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 106 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 107 000 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande en korfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

1. Departementschefen föreslår, att en beställning för kapten i Ao 21 vid flottan utbytes mot en beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ao 24, avsedd för chef för flottans vapenofficersskola.

Antalet beställningar för övertaliga underofficerare i Ao 13/11 vid flottan kan minskas med sammanlagt sex.

Departementschefen föreslår, att 75 beställningar för högbåtsman i Ao 9 utbytes mot beställningar för förste högbåtsman i Ao 11.

Med anledning av att vissa militära beställningar frigjorts till följd av den provisoriska omorganisationen vid marinkommando Syd föreslår departementschefen följande. En beställning för kapten i Ao 21 bör tills vidare disponeras för att biträda med genomförande av den provisoriska organisationen av förvaltningsverksamheten m. m. vid marinkommandot. Vidare bör tre beställningar för flaggunderofficer i Ao 13 få

utnyttjas för kryssaren Göta Lejon. Beställningar för tre löjtnanter i Ao 17/15 och tre underofficerare av 2. graden i Ao 11 bör indragas.

Vidare föreslår departementschefen med anledning av marinchefens förslag att inrätta tre beställningar för kapten i Ao 21 vid kustartilleriet, att två sådana beställningar tillkommer i utbyte mot två beställningar för löjtnant i Ao 17/15.

Beträffande underbefäl vid kustartilleriet föreslås, att 15 beställningar för överfurir i Ao 9 tillkommer i utbyte mot samma antal beställningar för furir i Ao 8/7.

Såsom hittills tillämpats bör för varje extra ordinarie mariningenjörsbeställning i Ae 17 eller lägre lönegrad, som är tillsatt, vakanthållas en underofficersbeställning vid flottan eller kustartilleriet. Marinchefens beräkning av att åtta underofficersbeställningar bör vakanthållas nästa budgetår föranleder ingen erinran från departementschefens sida.

2. I enlighet med vad som förutsatts vid anmälan av propositionen angående marinens tekniska personal m. m. framlägges under förevarande anslag förslag rörande vissa i nämnda proposition motiverade personalförändringar.

Sålunda föreslås, att personalstaten för mariningenjörskåren från och med budgetåret 1962/63 erhåller följande sammansättning, nämligen 14 marindirektörer av 1. graden i Ao 26, 19 marindirektörer av 2. graden i Ao 24, 35 mariningenjörer av 1. graden i Ao 23, 57 mariningenjörer i Ao 21, 19 mariningenjörer i Ao 19 och 13 mariningenjörer i Ae 17. Härjämte föreslås, att såsom rekryteringstjänster inrättas 10 beställningar för mariningenjör i högst Ae 19 och 15 beställningar för mariningenjör i Ae 15. Vidare anses följande tjänster (beställningar) på andra personalförteckningar än mariningenjörskårens böra indragas, nämligen en tjänst för byråassistent i Ae 19 och en tjänst för kontorist i Ae 9 (övergångsvis kansliskrivare i Ae 10), båda vid marinstaben, en beställning för kapten i Ao 21 vid flottan samt en beställning för major eller kapten i Ao 24 eller Ao 21 vid kustartilleriet. Än vidare föreslår departementschefen inrättande av följande tjänster för förste driftingenjör, avsedda för nuvarande specialingenjörer vid mariningenjörskåren, nämligen vid Stockholms örlogsvarv en i Ae 26, en i Ae 24 och fyra i Ae 23, vid förvaltningsorganen vid marinkommando Syd två i Ae 26 och en i Ae 23 samt vid sjökrigsskolen en i Ae 23.

Föreslagen överföring till marinförvaltningen av beställningar och tjänster för minexperimentavdelningen vid Stockholms örlogsvarv medför en kostnadsminskning på förevarande anslag av cirka 300 000 kr. Å andra sidan bör medel beräknas för bestridande av två vikariatslöner för förvaltare i Ao 15, avsedda för marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning.

4. Departementschefen tillstyrker marinchefens förslag att utbyta en beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ao 24 mot en beställning

för kommandörkapten av 1. eller 2. graden i Ao 26 eller Ao 24, avsedd för chef för utbildningsavdelningen vid Berga örlogsskolor. Han tillstyrker vidare, att en befattning för pensionerad officer med arvode enligt A: 24 inrättas för kasernkompanichef vid skolorna.

5. Departementschefen tillstyrker förslaget att inrätta en arvodesbefattning i A: 24 för pensionerad officer, avsedd för kasernkompanichef vid Karlskrona örlogsskolor.

Ett av marinchefen redovisat behov av två arvodesbefattningar för underofficerare vid Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvaret bör enligt departementschefen tills vidare tillgodoseas genom att personal tages i anspråk för frivillig tjänstgöring. Antalet tjänstgöringsmånader för dylik tjänstgöring bestämmes enligt numera tillämpad ordning (jfr prop. 1960: 110, s. 41) budgetårsvis av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande. Kungl. Maj:t kan vid sådant förhållande meddela beslut om frivillig tjänstgöring under ett budgetår först sedan riksdagens beslut beträffande antalet tjänstgöringsmånader föreligger. I vissa fall synes det emellertid vara önskvärt att Kungl. Maj:t kan fatta beslut i dylika frågor redan innan riksdagen meddelat beslut, exempelvis då fråga är om medgivande av tjänstgöring i en följd över ett budgetårsskifte. Därest ej riksdagen reser invändning häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser som möjliggör en dylik ordning.

6. Beträffande under denna punkt i propositionen samt i civiltjänstförvaltningens skrivelse den 12 januari 1962 föreslagna förändringar i fråga om tjänster för kontorsbiträde i Ao 5 och för biträdespersonal i reglerad befördringsgång har departementschefen inte funnit någon anledning till erinran.

8. Departementschefen föreslår, i anslutning till vad som förutsatts vid framläggandet i årets statsverksproposition av förslag om vissa ändringar av militärassistentorganisationen m. m. (prop. 1962: 1, bil. 6, s. 107), att en beställning för kapten i Ao 21 vid flottan, nu avsedd för militärassistent vid telestyrelsen, indrages.

I samband med försvarsstabens omorganisation föregående år inrättades bland annat vid försvarsstaben dels en beställning för regementsofficer, avsedd för en befattning i den nyinrättade operationsledningen, vilken befattning kunde anses motsvara en befattning i den tidigare organisationen som chef för stabens marinavdelning, dels ock en beställning för regementsofficer avsedd för planeringssektionen. I den tidigare organisationen bestreds båda dessa befattningar av officerare med lön på flottans stat (betr. befattningen vid planeringssektionen se prop. 1959: 110, s. 107). I samband med inrättande på försvarsstabens stat av förevarande två beställningar indrogs en beställning för kommandörkapten av 1. graden i Ao 26 vid flottan (prop. 1961: 110, s. 160). Departementschefen föreslår att ytterligare en beställning för kommandörkapten av 1. graden i Ao 26 vid flottan nu indrages.

Representationsbidrag utgår från förevarande anslag till, förutom chefen för marinen, cheferna för marinkommando Syd och marinkommando Väst. Beloppet för sistnämnda två bidrag utgör högst 3 600 kr. respektive högst 1 500 kr. Under hänvisning till vad som anförts rörande representationsbidrag till regionala chefer under arméns motsvarande anslag föreslås, att bidraget till chefen för marinkommando Väst ökas till högst 2 000 kr. samt att till cheferna för marinkommando Ost och marinkommando Nord anvisas bidrag med enahanda belopp.

I detta sammanhang bör bringas till riksdagens kännedom att Kungl. Maj:t genom beslut den 16 juni 1961 från och med budgetåret 1961/62 överfört från Svea artilleriregemente till Vaxholms försvarsområde och Stockholms kustartilleriförsvaret en tjänst för förste kansliskrivare i Ao 12. Överflyttningen sammanhänger med ändrad organisation i vissa hänseenden av stabs- och förvaltningstjänsten vid nämnda organisationsenheter.

Med beaktande dels av vad departementschefen nu och i den särskilda propositionen angående marinens tekniska personal m. m. anført i fråga om personalförändringar m. m. vid marinen, dels av de under avsnittet Rationaliseringsverksamhet och andra organisationsändringar inom försvaret redovisade personalförändringarna, dels av beräknade tjänstetidsbefordringar m. m. samt med ledning av belastningen på marinens avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår beräknas nämnda anslag för budgetåret 1962/63 till 106 000 000 kr. vilket innebär en minskning med en miljon kronor.

Utskottet, som i detta sammanhang funnit sig bl. a. böra erinra om att riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts i propositionen nr 88 angående marinens tekniska personal m. m. framförda förslag, tillstyrker under förevarande punkt förordade personalförändringar ävensom de verkställda beräkningarna av medelsbehovet under marinens allmänna avlöningsanslag. Utskottet har icke heller ansett något vara att erinra mot vad departementschefen i övrigt anført under punkten.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för marinen samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av marinens personalförteckningar för budgetåret 1961/62;

c) godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	52 070 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	690 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	945 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	28 500 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 900 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 600 000
Summa kr.	106 705 000

Särskilda uppbördsmedel

1. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift ...	105 000
2. Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg	600 000
Nettoutgift kr.	106 000 000

d) till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 106 000 000 kr.

9:o) **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 89) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 135 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 9, s. 87—110) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen förordade ändringar i vederbörliga personalförteckningar för flygvapnet samt de övriga åtgärder, som föranledes av vad departementschefen föreslagit, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av flygvapnets personalförteckningar för budgetåret 1961/62, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63, dels ock till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 134 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 136 000 000 kr.

Utskottet lämnar i det följande en kortfattad redogörelse i huvudsak endast för de av departementschefen förordade ändringarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar. Vid framställningen följer utskottet den punktindelning, som använts i propositionen. För närmare kännedom om de av departementschefen framställda förslagen torde få hänvisas till propositionen.

2. I proposition 1962: 64 (s. 38—39) har anmälts ett förslag av flygvapenchefen att inrätta en beställning för förste flygläkare i Ao 23, avsedd för flygförvaltningens försökscentral å Malmslätt. Departementschefen anser sig så till vida böra biträda detta förslag, att han föreslår, att en särskild beställning tillkommer för här avsedda uppgifter. På innehavaren bör vidare ankomma uppgifter som förbandsläkare vid Östgöta flygflottilj (F 3), vars förbandssjukhus nedlagts. För angivna uppgifter bör inrättas en beställning för specialflygläkare i lönegrad ABr 23. Härjämte bör utgå avlöningsförstärkning med 15 000 kr. per år. Under tid då beställningen i ABr 23 är tillstätt bör en beställning för flygläkare av 1. graden i Ao 21 vakanthållas.

Flygvapenchefens förslag att utbyta en majorsbeställning i Ao 24 för militärassistenten vid försökscentralen mot en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 26/24 kan departementschefen också biträda.

Under hänvisning till de förslag som framlagts till personalförändringar vid flygförvaltningen (prop. 1962: 64, s. 47—48) föreslår departementschefen, att två kaptensbeställningar vid flygvapnet indras. Likaså bör indragas en för vapenbyrån avsedd, befintlig beställning för flygdirektör av 2. graden i Ao 24 vid flygvapnet, vars innehavare för närvarande handlägger frågor rörande visst robotsystem. Indragningen bör dock ej ske förrän ifrågasvarande uppgifter avslutats eller beställningen blir vakant (prop. 1962: 64, s. 45).

4. Av de föreslagna nya beställningarna för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen avses bland annat en för major i Ao 24 för befattning som biträdande luftbevakningsledare och tre för kapten i Ao 21 för befattningar som chefsradarjaktledare. Beträffande sistnämnda befattningar hävdade departementschefen vid anmälan av propositionen 1961: 110 (s. 196) att icke enbart kapten utan även kvalificerad underofficer borde kunna ifrågakomma. I enlighet härmed föreslogs att beställningar för förvaltare skulle inrättas för ändamålet. Departementschefen räknade samtidigt med att befattning som biträdande luftbevakningsledare skulle bestridas av kapten. Riksdagen (SU 1961: 104; rskr. 1961: 275) gjorde inte någon erinran mot dessa beräkningar. Inga nya omständigheter har framkommit sedan föregående år som skulle kunna motivera ett frångående av tidigare ställningstagande. Departementschefen kan därför under denna punkt endast tillstyrka, att nya be-

ställningar inrättas för två förvaltare i Ao 17 (radarövervakare) och två fanjunkare i Ao 13 (radarjaktledare). Samtidigt räknar han med att en beställning för kapten i Ao 21 kan utgå.

6. Det framförda förslaget om att inrätta fyra majorsbeställningar i Ao 24, avsedda för biträdande flygchef vid attackflottilj, kan departementschefen — liksom föregående år (prop. 1961:110, s. 199) — icke biträda. Han har däremot intet att erinra mot att en kapten vid respektive flottilj kommenderas att biträda flygchefen. Anledning att överväga högre löneställning än kapten för beställningshavare som kommenderas att biträda flygchefen synes ej föreligga. Departementschefen framhåller, att flygchefens ansvar är oförändrat även om ett biträde till honom kommenderas.

Departementschefen biträder förslaget, att de båda löjtnantsbeställningarna i Ao 17/15, flygavdelningschefer vid F 20, omvandlas till beställningar för kapten i Ao 21.

Under förevarande punkt tillstyrkes i övrigt att tio beställningar för överfurir i Ao 9 (trupputbildare) tillkommer i utbyte mot motsvarande antal furirsbeställningar i Ae 8/7.

7. Departementschefen föreslår, att en beställning för förste stabsmeteorolog i Ag 26 och två beställningar för meteorolog i Ae 19 tillkommer för flygstabens väderleksavdelning.

I enlighet med vad som föreslagits i propositionen 1962:64 (s. 45) räknar departementschefen med att en beställning för meteorolog i Ao 21 tillkommer, avsedd för robotförsöksplatsen i Norrland.

Med hänsyn till vad flygvapenchefen anfört om flygverksamhetens omfattning vid arméns helikopterskola föreslås, att en meteorolog i Ae 19 tillkommer.

Departementschefen har intet att erinra mot att i enlighet med myndigheternas förslag 20 beställningar för meteorolog i Ae 19 ordinariesättes.

8. Departementschefen kan inte biträda förslaget om personalförstärkning vid den regionala radarövervakningen. Med hänsyn till vad luftfartsstyrelsen anfört bör det först undersökas om inte radarövervakningen för Göteborgsregionen kan ombesörjas genom att Göteborgs radar tillföres viss begränsad personalförstärkning.

För den lokala radarövervakningen bör tillkomma fyra trafikledarbestedällningar, av vilka en för förste trafikledare i Ao 21, en för trafikledare i Ao 19 och två för trafikledare i reglerad befordringsgång.

Med anledning av flygvapenchefens förslag om beställningar för trafikledare för att betjäna landningsradar tillstyrker departementschefen — med beaktande av leveranstakten för ifrågavarande materiel — att beställningar inrättas för åtta trafikledare i Ao 19 och för två trafikledare i reglerad befordringsgång.

9. Vad angår flygvapenchefens förslag till ökning av flottiljpolisorga-

nisationen tillstyrkes, att beställningar tillkommer för F 7 och för ökning vid vardera F 4 och F 21 med en flottiljpolis. Enligt departementschefen erfordras därför förstärkning med en förste flottiljpolis i Ao 13, en flottiljpolis i Ao 11 och nio fottiljpoliser i Ao 9. Beställningar härför bör inrättas från och med nästa budgetår. Departementschefen förutsätter härvid, att tre ursprungligen för F 8 avsedda beställningar ej indras utan får utnyttjas för befattningar i organisationen.

Departementschefen föreslår vidare, att beställningar för fem verkmästare i Ao 16, varav två tillhörande kategorien elektrotekniker, tillkommer i utbyte mot beställningar för fem mästare i Ao 13.

I övrigt tillstyrkes, att 300 flygteknikerbeställningar i Ao 10 utbytes mot beställningar för förste flygtekniker i Ao 12.

Beträffande förändringar i fråga om tjänster för kontorsbiträde i Ao 5 och för biträde för skriv- och kontorsgöromål har departementschefen icke funnit anledning till annan erinran mot civilförvaltningens i propositionen redovisade förslag än att han icke kan tillstyrka att en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 tillkommer vid F 15.

I det föregående (punkt 2) har redogjorts för ett förslag till organisation av stabs- och förvaltningstjänsten m. m. vid flygförbanden. Departementschefen tar nu upp de ändringar i personalstaterna för flygvapnet som erfordras för genomförande av förslaget.

I princip räknar han därvid med dels att beställningar tillkommer för befattningar som skall finnas vid alla eller flertalet förband, dels att vissa beställningar inrättas enbart vid sektorflottiljerna. I enlighet härmed bör beställningar tillkomma för 18 förvaltare i Ao 15 (stabsunderofficerare vid avd. 1), tolv fanjunkare i Ao 13 och sex sergeanter i Ao 11 (stabsunderofficerare vid avd. 4), 49 överfurirer i Ao 9 (varav 14 expeditionsunderbefäl vid baskompani, 18 chefer för budcentral och 17 chefer för utbildningsförråd). Vid F 13 räknar departementschefen med en tjänst för förman i Ae 10 (biträde till kasernföreståndaren). Samtidigt kan beställningar för 18 fanjunkare i Ao 13 och 18 arvodesbefattningar i A: 17 utgå. Beställningar för sammanlagt 36 överfurirer i Ao 9 i utbyte mot tjänster för 18 garageförmän i Ae 10 och för 18 sjukvårdsförmän i Ae 9 bör även tillkomma. Ifrågavarande beställningar bör emellertid tillsättas först i samband med inträffande ledigheter i de civila tjänsterna. Det anses böra få ankomma på Kungl. Maj:st att i samband med genomförandet av föreslagna personalförändringar vidtagna erforderliga övergångsåtgärder.

Beträffande sektorflottiljerna föreslås härutöver, att beställningar tillkommer för två överstelöjtnanter i Ao 26 och fem majorer i Ao 24 (stabschefer), 21 kaptener i Ao 21 (varav två striladjudanter, sex chefsradarjaktledare, sju luftbevakningsofficerare och sex radarofficerare), fyra fanjunkare i Ao 13 och tre sergeanter i Ao 11 (luftbevakningsinstruktörer) samt en arvodesbefattning i A: 17 för pensionerad under-

officer (förrådsunderofficer vid F 13 G). Samtidigt kan en beställning för löjtnant i Ao 17/15 utgå. Departementschefen förutsätter härvid att fem befattningar som striladjutant skall uppehållas av löjtnanter. Erforderligt antal beställningar härför står — vid bifall till föreslaget antal kaptensbeställningar — till förfogande.

I samband med att departementschefen i det föregående (punkt 3) framlagt förslag till lokalisering i fred av visst robotförband har han tillstyrkt vissa beställningar för personal vid robotdivisionerna m. m. Han har vid beräkningen av förevarande anslag räknat med att beställningar tillkommer för en flygdirektör av 2. graden i Ao 24, en flygingenjör av 1. graden i Ao 23 och tre kaptener i Ao 21 samt att därvid elva beställningar för flygtekniker i Ao 10 indrages. Vidare har räknats med att vakantsatta beställningar för tre förste verkmästare i Ao 17 och två mästare i Ao 13 får utnyttjas för robotförbandet för vilket därjämte tre beställningar för förste mästare i Ao 14 bör tillkomma i utbyte mot samma antal beställningar för mästare i Ao 13.

I årets statsverksproposition (bil. 6) har departementschefen föreslagit dels att tre nya beställningar för kapten inrättas vid försvarsstaben, avsedda för sektion I (s. 107), dels att en lärare i Ar 24/21 tillkommer för militärhögskolornas flyglinje (s. 245) i utbyte mot beställningar vid bl. a. flygvapnet. I enlighet härmed bör — vid bifall till dessa förslag — beställningar för en major eller kapten i Ao 24/21 och en kapten i Ao 21 utgå ur flygvapnets personalförteckning.

Flygförvaltningen har i särskild skrivelse (29/12 1961) anmält behov av tjänster för drift och underhåll av det under uppbyggnad varande stridslednings- och luftbevakningssystemet. Som teknisk chef — ansvarig för samordningen och kontrollen av den tekniska driften och underhållet av all den luftbevaknings- och stridsledningmateriel som ingår i en modern luftförsvarssektor — avses därvid en överingenjör i lönegrad B 1. Med hänsyn till främst de kvalifikationskrav som måste ställas på befattningshavaren anser departementschefen sig böra biträda föreslagen lönegradsplacering. En tjänst för förste driftingenjör i lönegrad Be 1 bör alltså tillkomma från och med nästa budgetår. Avlöningskostnaderna bör bestridas från verkstadstitel för centrala flygverkstaden i Arboga.

Flygvapenchefen har i särskild skrivelse (4/2 1961) framlagt förslag om att få återinföra kategorien långtidsanställda underofficerare i flygförartjänst med tjänstgöring dels som flyglärare vid krigsflygskolan dels som förare av transportflygplan och helikoptrar. Återinförandet föreslås ske genom bland annat omvandling av ett mindre antal beställningar för korttidsanställda fältflygare till beställningar för underofficerare. Rekryteringen till dessa beställningar avses ske från fältflygarkategorien. Departe-

mentschefen erinrar om att Kungl. Maj:t den 23 februari 1962 bemyndigat honom att låta utreda anställningsförhållanden m. m. för vissa fältflygare och flygnavigatörer. I direktiven till förenämnda utredning framhölls bl. a. att någon definitiv ställning till frågan om långtidsanställda underofficerare i flygförartjänst icke bör tagas förrän ytterligare utredningar verkställts. Departementschefen anser sig dock redan nu böra föreslå att högst tio fältflygare försöksvis får anställas såsom underofficerare med tjänstgöring som flyglärare eller förare av transportflygplan. Några ändringar i fråga om antalet beställningar erfordras ej i samband härmed.

Genom beslut den 19 januari 1962 har Kungl. Maj:t förordnat, att den fasta maskinanläggningen vid Norrbottens flygbaskår skall hänföras till klassificeringsgrupp 6. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t medgivit att förordnanden må meddelas att tills vidare bestrida göromål som eljest ankommer på maskinchef i Ao 17 — under förutsättning att en befintlig tjänst för maskinchef i Ao 13 icke uppehålls — och förste maskinist i Ae 12. För nästa budgetår bör tillkomma dels en tjänst för maskinchef i Ao 17 i utbyte mot en tjänst i Ao 13, dels en tjänst för förste maskinist i Ae 12.

Flygvapnets avlöningsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 136 000 000 kr. Kostnaderna för de i det föregående angivna personalförändringarna m. m. uppgår till sammanlagt omkring 3 350 000 kr. Härtill kommer kostnader för tjänstetidsbefordran, kostnader för lönegradsuppflyttningar, höjda flygtillägg m. m. enligt 1961 års avtalsuppgörelse (prop. 1961: 142). Dessa kostnader beräknas till 1 780 000 kr. Ökningen av medelsbehovet uppgår således till (3 350 000 + 1 780 000 =) 5 130 000 kr. Med hänsyn till anslagsbelastningen m. m. anses emellertid, att anslaget för nästa budgetår bör uppföras med 134 000 000 kr., vilket innebär en anslagsminskning med 2 000 000 kr.

Utskottet biträder de av Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagna personalförändringarna vid flygvapnet, vilka i stor utsträckning äro föranledda av de av utskottet i det föregående under punkterna 2 och 3 tillstyrkta förslagen rörande organisationen av stabs- och förvaltnings-tjänsten vid flygvapnets förband i fred samt lokalisering i fred av visst robotförband. Jämväl de verkställda beräkningarna av medelsbehovet under flygvapnets allmänna avlöningsanslag torde böra godtagas. Utskottet har icke heller ansett något vara att erinra mot vad departementschefen i övrigt anfört under denna punkt. Utskottet tillstyrker alltså, att försöksvis ett mindre antal fältflygare erhåller långtidsanställning såsom flygande underofficerare med tjänstgöring som flyglärare eller förare av transportflygplan.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i

vederbörliga personalförteckningar för flygvapnet samt de övriga åtgärder som föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 16 juni 1961 fastställts att lända till efter rättelse för tillämpningen av flygvapnets personalförteckningar för budgetåret 1961/62;

c) godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	69 000 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 200 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 200 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	34 500 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 500 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 100 000
<u>Summa kr.</u>	<u>135 500 000</u>

Särskilda uppördsmedel

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	1 500 000
<u>Nettoutgift kr.</u>	<u>134 000 000</u>

d) till *Flygvapnet*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 134 000 000 kr.

10:o) **Flygvapnet: Luftförsvarsrobot.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 107) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Luftförsvarsrobot för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 123 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 10, s. 110—112) föreslagit riksdagen att dels godkänna vad departementschefen föreslagit beträffande garantiåtaganden avseende vissa typarbeten, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar för anskaffning av luftförsvarsrobotar m.m. inom en kostnadsram av 198 000 000 kr., dels ock till Flygvapnet: Luftförsvarsrobot för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 115 183 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 103 550 000 kr. och beställningsbemyndigandet bestämt till samma belopp.

För budgetåren 1955/62 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar för utveckling och anskaffning av luftförsvarsrobotar m.m. inom en kostnadsram av sammanlagt 326,55 miljoner kronor. Såsom betalningsmedel har under samma tid anvisats 268,2 miljoner kronor, häri inräknat de belopp om sammanlagt 3,45 miljoner kronor som under budgetåren 1959/61 överförts från anslaget Reglering av prisstegringar. Enligt sålunda meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1962 beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(326,55 - 268,2 =) 58,35$ miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 februari 1962 fanns enligt uppgift från flygförvaltningen icke några odisponerade beställningsbemyndiganden under anslaget.

Genom beslut den 9 februari 1962 har Kungl. Maj:t godkänt ett mellan flygförvaltningen och Svenska Aeroplan AB i Linköping preliminärt träffat avtal, innefattande huvudregler för flygförvaltningens beställningar hos bolaget. Enligt avtalet förbinder sig flygförvaltningen att för typarbete vid bolaget årligen före den 1 februari ange och garantera en kostnadsram uppdelad på ett vart av de tre närmast följande budgetåren. Garantin för det andra och tredje budgetåret skall uppgå till vissa i avtalet angivna procenttal av den för det första budgetåret fastställda delen av kostnadsramen.

Vid avtalets godkännande har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles efter riksdagens hörande meddela förklaring om i vad mån beställningsbemyndiganden skall täcka den kostnadsram för typarbeten som flygförvaltningen skall garantera enligt avtalet.

I princip bör enligt departementschefen förevarande garantiåtaganden täckas av beställningsbemyndiganden under de materielanslag, från vilka kostnaderna för ifrågavarande typarbeten skall bestridas. Hänsyn härtill bör tagas när respektive bemyndigande fastställs. Så har emellertid icke skett beträffande bemyndigandet för innevarande och nästa budgetår under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m., vilket anslag kostnaderna för nu aktuella typarbeten bör belasta. På grund härav anser departementschefen sig böra föreslå, att garantiåtaganden enligt här berörda avtal för tid intill budgetåret 1963/64 får göras utöver disponibla beställningsbemyndiganden.

Genom beslut den 30 juni 1961 har Kungl. Maj:t bemyndigat flygförvaltningen att anskaffa ett antal divisioner av luftvärnsrobot typ Bloodhound II till en kostnad av 250 miljoner kronor. Då för anskaffningen erforderliga bemyndiganden ej fanns att tillgå under förevarande anslag, utnyttjades bemyndiganden under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. för ändamålet intill ett belopp av 148 miljoner kronor. I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 106) har uttalats, att samtliga kostnader för det beslutade förvärvet av luftvärnsrobot typ Bloodhound II bör bestridas från

förevarande anslag. Med anledning härav och då bemyndiganden i övrigt torde böra upptagas till av flygförvaltningen äskat belopp föreslås nu, att beställningsbemyndigandet för nästa budgetår upptages till (148 + 50 =) 198 miljoner kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare föreskrifter rörande utnyttjandet av ifrågavarande beställningsbemyndigande. På grund av det anförda och med hänsyn till utrymmet inom den för det militära försvaret bestämda anslagsramen föreslår departementschefen vidare, att förevarande anslag för nästa budgetår slutligt uppföres med 115,183 miljoner kronor.

Vid bifall till departementschefens förslag kommer den 30 juni 1963 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (58,35 + 198,0 — 115,183 =) 141,167 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Utskottet anser, att av departementschefen berörda garantiåtaganden i princip böra täckas av beställningsbemyndiganden under vederbörligt materielanslag. Av anförda skäl vill utskottet emellertid icke motsätta sig att förberörda garantiåtaganden för tid intill budgetåret 1963/64 få göras utöver disponibla beställningsbemyndiganden.

I sitt av innevarande års riksdag godkända utlåtande nr 4 har utskottet anslutit sig till departementschefens uppfattning, att samtliga kostnader för det i juni 1961 beslutade förvärvet av luftvärnsrobot typ Bloodhound II böra bestridas från förevarande anslag. Med erinran härom tillstyrker utskottet, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 115,183 milj. kr. samt att beställningsbemyndigandet fastställs till 198 milj. kr. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare föreskrifter rörande utnyttjandet av ifrågavarande beställningsbemyndigande.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen må

a) godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 9 mars 1962 föreslagit beträffande garantiåtaganden avseende vissa typarbeten;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar för anskaffning av luftförsvarsrobotar m. m. inom en kostnadsram av 198 000 000 kr.;

c) till *Flygvapnet: Luftförsvarsrobot* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 115 183 000 kr.

11:o) **Anslag för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 176) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Modellkammaren i Karlskrona för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 100 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 11, s. 112—

116) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona uppföra en tjänst för 1 intendent i lönegrad Ae 21, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock för nämnda budgetår anvisa till Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar ett förslagsanslag av 49 000 kr., till Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Omkostnader ett förslagsanslag av 10 000 kr. samt till Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingarnas konservering m. m. ett reservationsanslag av 40 000 kr.

Kungl. Maj:t föreskrev år 1944 att museiföremål skulle samlas till en enhet inom Karlskrona örlogsvarv, benämnd modellkammaren i Karlskrona. Kostnaderna för verksamheten bestreds intill den 1 juli 1961 av marinverkstädernas driftmedel. Sedan beslut fattats att omorganisera marinverkstäderna i Karlskrona till aktiebolag (prop. 1960:184; SU 206; rskr. 402), uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för marinen att inkomma med förslag rörande anslagsmedel å riksstaten för modellkammaren i Karlskrona. De huvudsakliga kostnaderna för modellkammaren överfördes därvid provisoriskt till marinens allmänna avlöningsanslag. Personalorganisationen vid modellkammaren omfattar för närvarande en museiföreståndare i Ag 19, ett kanslibitråde i Ae 7 och tre arkivarbetare. Härutöver ianspråktares arbetskraft för underhållsarbeten, bevakning, biljettförsäljning m. m., vilken personal avlönas med anlitanande av medel som inflyter vid visningar.

Medel för ifrågavarande verksamhet bör enligt departementschefen för nästa budgetår anvisas under anslag till avlöningar, omkostnader och samlingars konservering m. m. för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona. De två förstnämnda anslagen bör uppföras såsom förslagsanslag och det sistnämnda såsom reservationsanslag.

Med hänsyn till förevarande museisamlingars betydande omfattning och till den jämförelsevis stora besöksfrekvensen vid museet och modellkammaren anser departementschefen, att föreslagen personalförstärkning vid ifrågavarande institution bör komma till stånd. I huvudsaklig överensstämmelse med marinchefens förslag bör från och med nästa budgetår tjänster finnas inrättade vid museet och modellkammaren för en intendent i Ae 21, en kontorist i Ae 9, en vaktmästare i Ae 7 och en amanuens i reglerad befordringsgång. Härjämte beräknas under anslagsposten till icke-ordinarie personal, vilken anses höra vara obetecknad, ett belopp av 20 000 kr. för anställande av salsvakter och annan extra personal. De vid visningarna av ifrågavarande institution influtna medlen bör hänföras till avlöningsanslaget såsom särskilda uppborndsmedel.

Vid bifall till vad som sålunda föreslagits bör avlöningsanslaget uppföras med ett belopp av 49 000 kr.

Omkostnaderna beräknas till 10 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid fastställande av omkostnadsstat taga slutlig ställning till hur omkostnadsanslaget bör fördelas på olika ändamål.

Departementschefen tillstyrker att anslaget till samlingars konservering m. m. upptages med av myndigheterna föreslaget belopp, 40 000 kr.

I riksstaten hör alltså upptagas anslag till marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona med sammanlagt (49 000 + 10 000 + 40 000 =) 99 000 kr.

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att medel för berörda museiverksamhet för nästa budgetår anvisas under anslag till avlöningar, omkostnader och samlingars konservering m. m. för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona. Utskottet har heller icke funnit anledning till erinran mot för verksamheten föreslagen personalförstärkning m. m. Utskottet, som godtager de verkställda anslagsberäkningarna, får hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckning för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona uppföra en tjänst för 1 intendent i lönegrad Ae 21;

b) fastställa följande avlöningsstat för marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	72 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	15 600
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 400
	<hr/>
	Summa kr. 89 000

Särskilda uppbördsmedel

Inträdesavgifter m. m.	40 000
	<hr/>
	Nettoutgift kr. 49 000

c) för budgetåret 1962/63 anvisa

till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar* ett förslagsanslag av 49 000 kr.;

till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Omkostnader* ett förslagsanslag av 10 000 kr.;

till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.* ett reservationsanslag av 40 000 kr.

12:o) **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 193) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m., för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 11 000 000 kr. har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 12, s. 116 och 117) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 11 500 000 kr.

Enligt vad departementschefen inhämtat avser chefen för socialdepartementet att till 1962 års vårriksdag framlägga förslag om höjning av vissa yrkesskadelivräntor m. m. Ett förslag till lagstiftning i ämnet har remitterats till lagrådet. I det remitterade förslaget förordas en uppräkningsförordning enligt militärsättningsförordningen efter grunder motsvarande dem som föreslås för ersättningarna till yrkesskadade. Den totala årliga kostnaden för den föreslagna förhöjningen av ersättningarna enligt militärsättningsförordningen beräknas till 2 miljoner kronor. Då förhöjningen torde genomföras från och med den 1 januari 1963, belöper endast kostnaden för ett halvt år eller 1 miljon kronor på budgetåret 1962/63.

Utgifterna under anslaget uppskattas under förutsättning av oförändrade ersättningar till 11 000 000 kr. Vid anslagsberäkningen bör emellertid förutsättas att förenämnda förslag om höjda ersättningar vinner bifall. Anslaget bör vid sådant förhållande uppföras med 12 000 000 kr., innebärande en höjning med 500 000 kr. Merkostnaderna för ifrågavarande höjda ersättningar bör föranleda höjning av den för försvaret för nästa budgetår bestämda anslagsramen.

Utskottet vill erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 119 bl. a. framlagt förslag rörande den av departementschefen åsyftade uppräkningsförordningen enligt militärsättningsförordningen. I sitt utlåtande nr 25 har andra lagutskottet, såvitt här är i fråga, tillstyrkt förslagen i nyssnämnda proposition. Med hänsyn härtill anser utskottet sig böra biträda den verkställda beräkningen av förevarande anslag, vilket alltså för nästa budgetår bör uppföras med 12 000 000 kr.

I likhet med departementschefen finner utskottet merkostnaderna för ifrågavarande höjda ersättningar böra föranleda höjning av anslagsramen för försvaret för nästa budgetår med 1 000 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

13:o) **Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 197) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 000 kr. har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 13, s. 117—123) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kr.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1961: 176 har 1961 års riksdag å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisat 2 700 000 kr. till bärgning m. m. av regalskeppet Wasa, avseende i första hand verksamheten fram till den 1 juli 1962 (SU 164, rskr. 373).

Departementschefen har under denna punkt anfört följande.

»Såsom jag framhöll vid anmälan hösten 1961 av frågan om anvisande av medel å riksstaten till bärgning m. m. av regalskeppet Wasa har Wasanämnden — det organ som anförtrotts arbetet med bärgning och tillvaralagande av skeppet — haft betydande svårigheter vid planeringen av detta arbete. Jag framhöll sålunda härvid bland annat att tidigare erfarenheter av bärgningsarbete av ifrågavarande slag saknades, vilket försvårat kostnadsberäkningarna. Enligt de då föreliggande kalkylerna förelåg för tiden fram till den 1 juli 1963 ett underskott av 3 842 000 kr. Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisades till arbetena med Wasa ett anslag av 2 700 000 kr., avsett täcka underskottet fram till den 1 juli 1962. I fråga om 114 000 kr., utgörande det återstående medelsbehovet fram till nämnda tid, gjordes i propositionen intet särskilt uttalande. Det av nämnden redovisade underskottet för tiden den 1 juli 1962—den 30 juni 1963, 1 028 000 kr., förutsattes skola upptas till prövning i samband med övriga medelsäskanden för nästa budgetår. Det förutsattes vidare, att, därest under innevarande budgetår behov av ytterligare medel till hithörande ändamål skulle uppkomma detta behov kunde täckas i annan ordning än genom medelsanvisning över riksstaten ävensom att Stiftelsen Wasa Rediviva vid behov skulle komma att ytterligare bidra till kostnaderna för arbetet.

Under hösten 1961 och vintern 1961—1962 har de fasta anläggningarna för Wasa i allt väsentligt fullbordats. Riktlinjerna för den fortsatta verksamhetens bedrivande har också enligt Wasanämnden börjat klarna. På detta stadium av arbetet har Wasanämnden konstaterat, att kostnaderna avviker från förhandsberäkningarna. Till följd härav uppkommer för verksamheten en medelsbrist för tiden fram till den 1 juli 1963 om 3 640 000 kr. mot enligt tidigare beräkningar drygt 1 028 000 kr. jämte det av statsanslaget icke täckta underskottet om 114 000 kr. enligt föregående kalkyl. Ökningen utgör sålunda 2 498 000 kr.

Av denna ökning hänför sig huvuddelen, omkring 2 130 000 kr., till anläggningsarbetena. I fråga om detta belopp anger nämnden att omkring

1 130 000 kr. avser kostnadsstegringar, nytillkommande arbeten m. m. medan omkring 1 000 000 kr. beror på andra orsaker, sannolikt även misstag vid den ursprungliga kostnadsberäkningen.

Det arbete som är anförtrott Wasanämnden har till följd av bristen på erfarenheter av hithörande verksamhet varit svårt att planera. Det är därför förklarligt att kostnadsuppskattningarna icke visat sig hållbara. Kostnadsökningen i förhållande till tidigare redovisade uppskattningar är emellertid betydande. Det finns därför all anledning att betona vikten av att fullständiga och realistiska kostnadskalkyler redovisas som grund för statsmakternas beslut.

I det uppkomna läget och under beaktande av angelägenheten av att konserveringsarbetet fullföljes föreslår jag, att för nästa budgetår till arbetena med Wasa anvisas ett anslag av 3 600 000 kr. Jag förutsätter, att verksamheten planeras på sådant sätt att en medelsreserv finnes för att möta uppkommande prisstegringar och oförutsedda utgifter av annat slag. Självfallet skall verksamheten även i övrigt planeras med hänsyn till föreliggande ekonomiska möjligheter. Därvid bör Wasanämnden utgå från att ytterligare anslagsäskanden från nämnden kommer att behandlas mycket restriktivt. Som situationen utvecklats synes det exempelvis nu orealistiskt att räkna med statsmedel för bestridande av kostnaderna för ett eventuellt musei-bygge i anslutning till Wasa.

I de nu föreliggande kalkylerna räknas för den aktuella perioden icke med några nya bidrag av Stiftelsen Wasa Rediviva. Anledning härtill är att stiftelsen, enligt vad jag inhämtat, avsett sina återstående tillgångar utgörande omkring 500 000 kr. för ändamål, som på längre sikt beräknas tillföra Wasanämnden inkomster. Då staten på nuvarande skede av bärgningsarbetet gjort betydande ekonomiska insatser medan anspråken på stiftelsen begränsats synes det naturligt att i ett senare skede räkna med en proportionsvis större insats från stiftelsen.»

Utskottet. I utlåtande 1961: 164 framhöll utskottet, att regalskeppet Wasa ur sjöhistorisk och allmän kulturell synpunkt vore av unikt värde samt att det måste anses vara en nationell angelägenhet, att detsamma bevarades för framtiden. Då av företag och enskilda gjorda insatser för finansiering av skeppets bärgning icke beräknades förslå för projektets genomförande, ansågo utskottet goda skäl tala för att statsmedel anvisades för ändamålet. Utskottet tillstyrkte därför, att 2 700 000 kr. anvisades för att täcka medelsbehovet fram till den 1 juli 1962. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Av den föregående redogörelsen framgår att en medelsbrist om 3 640 000 kr. beräknas uppkomma för verksamheten fram till den 1 juli 1963. Jämfört med tidigare kalkyl innebär detta en ökning av underskottet med 2 498 000 kr. Ökningen hänför sig till kostnadsstegringar, nytillkommande arbeten, misstag vid den ursprungliga kostnadsberäkningen m. m.

Utskottet, som tagit närmare del av Wasanämndens verksamhet, har i likhet med departementschefen funnit det förklarligt, att nämndens arbete till följd av bristande erfarenheter av hithörande verksamhet varit svårt att planera. Med hänsyn till angelägenheten av att konserveringsarbetet fullföljes finner utskottet sig böra tillstyrka den för nästa budgetår föreslagna medelsanvisningen. Utskottet vill därvid understryka vikten av att verksamheten noga planeras med hänsyn till föreliggande ekonomiska möjligheter; sålunda bör bl. a. en medelsreserv skapas för att möta kostnadsstegringar och oförutsedda utgifter.

Utskottet, som icke har något att invända mot vad departementschefen i övrigt anfört under denna punkt, hemställer,

att riksdagen må till *Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kr.

14:o) **Reglering av prisstegringar.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt 198) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Reglering av prisstegringar för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 80 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 110 (punkt 14, s. 123—129) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett anslag av 80 000 000 kr.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 60 000 000 kr.

I propositionen redogöres för dispositionen av det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget till reglering av prisstegringar samt för prisutvecklingen avseende försvarshuvudtiteln under budgetåret 1961/62. Vidare anmäles en av försvarets prisregleringsdelegation verkställd utredning rörande inverkan på prisindexberäkningarna av ändringar i fråga om vissa indirekta skatter.

Departementschefen ifrågasätter icke några ändringar i de grunder för beräkning av prisförändringarna å försvarsutgifterna som för närvarande tillämpas. Ej heller synes någon ändring aktuell i fråga om villkoren för utnyttjande av förevarande anslag. I vad gäller inverkan på indexberäkningarna av beslutade förändringar beträffande den allmänna varuskatten, brännoljeskatten och bensinskatten ansluter departementschefen sig till vad försvarets prisregleringsdelegation föreslagit. Delegationens förslag står i principiell överensstämmelse med vad statsmakterna år 1960 beslöt rörande den allmänna varuskattens inverkan på beräkningen av prisförändringarna på försvarshuvudtiteln.

Anslaget för nästa budgetår bör enligt departementschefen slutligt uppföras med det i förslaget till riksstat preliminärt upptagna beloppet, 80 miljoner kronor. Av redogörelsen i propositionen framgår att för prisregleringen under budgetåret 1960/61 tagits i anspråk sammanlagt 73 miljoner

kr. För innevarande budgetår torde inemot 80 miljoner kr. bli erforderliga. Anledning att för budgetåret 1962/63 anta att medelsbehovet skulle bli lägre synes inte föreligga. Det kan enligt departementschefen framhållas att summan av reservationsanslag och obetecknade anslag under fjärde huvudtiteln vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisningar för budgetåret 1962/63 torde bli cirka 4 % högre än för budgetåret 1961/62.

Utskottet vill erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 79 tillstyrkt, att för prisregleringsändamål å tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1961/62 anvisas ett anslag av 20 milj. kr. Härigenom uppgå för nämnda budgetår anvisade medel till reglering av prisstegringar till 80 milj. kr. eller samma belopp som föreslagits för nästa budgetår. Utskottet tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår upptages med 80 milj. kr.

Mot vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har utskottet icke funnit något vara att erinra.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 80 000 000 kr.

15:o) **Inredning m. m. av vissa förrådslokaler.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 129 och 130) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

Efter beslut av 1961 års riksdag (prop. 1961:110; SU 104; rskr. 275) har försvarsgrenarnas bokförråd — armé-, marin- och flygbokförråden — samt armétygförvaltningens bokförråd i Stockholm och Karlsborg sammanslagits och sammanförts med försvarets civilförvaltnings m. fl. blankettförråd till ett centralt bok- och blankettförråd under civilförvaltningens ledning. Förrådet har förlagts till vissa nya lokaler i Solvalla (jfr prop. 1961: 110, s. 212). För innevarande budgetår har under ett särskilt reservationsanslag, Inredning m. m. av vissa förrådslokaler, anvisats 300 000 kr. för bestridande av engångskostnaderna för flyttning till de nya lokalerna samt för dessas inredning m. m. Av beloppet har 180 000 kr. beräknats för hyllinredningar m. m., drygt 30 000 kr. för inventarier m. m., omkring 5 000 kr. för telefoner och snabbtelefonanläggningar, samma belopp för transportutrustning för transporter inom förrådslokalerna samt återstoden — omkring 80 000 kr. — för kostnader i samband med flyttningar m. m. och oförtutsett.

I skrivelse den 30 januari 1961 har försvarets civilförvaltning anfört, att kostnaderna för hyllinredningar för förrådet uppgår till omkring 180 000 kr. och kostnaderna för övriga ändamål — med undantag för flyttningskostnaderna — till drygt 45 000 kr. Flyttningskostnaderna beräknas emellertid

bli väsentligt högre än vad som tidigare förutsetts och uppskattas till sammanlagt 145 000 kr. Ökningen sammanhänger bland annat med att flyttningskostnader tillkommit vilket icke beaktats vid anslagsberäkningen. Det totala medelsbehovet för flyttning till de nya förrådslokalerna samt för dessas inredning m. m. beräknas således till 370 000 kr. Departementschefen, som ej funnit anledning till erinran mot civilförvaltningens beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål, tillstyrker att ett belopp av ytterligare 70 000 kr. anvisas. Härigenom torde medelsbehovet för flyttning till och inredning m. m. av centrala bok- och blankettförrådets lokaler vara täckt. I likhet med vad som skett för innevarande budgetår anses ifrågavarande medel böra anvisas under ett särskilt reservationsanslag till inredning m. m. av vissa förrådslokaler.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer därför,

att riksdagen må till *Inredning m. m. av vissa förrådslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

16:o) **Inredning m. m. av vissa kontorslokaler.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16, s. 130 och 131) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

Vid anmälan av armétygförvaltningens omkostnadsanslag för budgetåret 1962/63 i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 74) erinrades om att Kungl. Maj:t den 17 februari 1961 medgivit, att fortifikationsförvaltningen fick gå i författning om förhyrning av lokaler i ett under byggnad varande kontorshus inom kvarteret Tegeludden vid Sandhamnsgatan å Östermalm i Stockholm. Förhyrningen avsågs tillgodose del av lokalbehovet för till Stockholm förlagda centrala staber och förvaltningsmyndigheter inom försvaret. Kungl. Maj:t har vidare den 15 september 1961 föreskrivit, att de nya lokalerna skall disponeras i huvudsak på så sätt att armétygförvaltningen erhåller omkring 200 rum och flygförvaltningen cirka 240 rum. I statsverkspropositionen anfördes vidare, att under budgetåret 1962/63 kostnader uppkommer för armétygförvaltningen och flygförvaltningen för inredning m. m. av lokalerna (telefonväxel, armatur, bevakning etc.).

Flygförvaltningen beräknar preliminärt kostnaderna för ämbetsverkets del för flyttning till de nya lokalerna samt för dessas inredning m. m. till omkring 735 000 kr. under nästa budgetår. Departementschefen erinrar vidare om att Kungl. Maj:t den 9 februari 1962 bemyndigat armétygförvaltningen att beställa en för förenämnda lokaler gemensam telefonväxel. Kungl. Maj:t förklarade sig framdeles vilja meddela beslut rörande kostnadernas bestridande. Medelsbehovet för telefonväxeln (inträdes- och installationsavgifter m. m.) uppskattas till omkring 300 000 kr.

Vid ianspråktagande av de nya lokalerna, vilket beräknas ske omkring den 1 april 1963, uppkommer således vissa kostnader för flyttning samt för inredning m. m. Sålunda erfordras — förutom den för armétygförvaltningen och flygförvaltningen gemensamma telefonväxeln — telekommunikationer i övrigt inom de nya lokalerna samt mellan dessa och respektive myndigheters på andra ställen placerade enheter. Vidare uppkommer kostnader för anskaffning av inventarier m. m. (armatur, möbler, kontorsutrustningar, säkerhetsskåp etc.). Engångskostnaderna för flyttning till de nya kontorslokalerna och därav föranledda följdflyttningar samt för lokalernas inredning m. m. uppskattar departementschefen till sammanlagt i runt tal 1 200 000 kr. Medel för bestridande av dessa engångskostnader anses böra anvisas under ett särskilt reservationsanslag, Inredning m. m. av vissa kontorslokaler.

Utskottet anser det lämpligt, att ifrågavarande engångskostnader för flyttning m. m. till nya lokaler för armétyg- och flygförvaltningarna bestridas från ett särskilt anslag. Då utskottet finner sig böra godtaga den verkställda anslagsberäkningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inredning m. m. av vissa kontorslokaler* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

17:o) **Vissa attitydundersökningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17, s. 131 och 132) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 38 000 kr.

Överbefälhavaren har i skrivelse den 2 februari 1962 hemställt, att medel måtte ställas till förfogande för utförande av vissa attitydundersökningar. I skrivelsen anför överbefälhavaren, att han uppdragit åt chefen för armén att i samråd med cheferna för marinen och flygvapnet genomföra vissa studier och prognoser i syfte att erhålla underlag för åtgärder avsedda att förbättra rekryteringen av aktivt befäl. Chefen för armén har med anledning härav tillsatt en arbetsgrupp med företrädare för försvarsgrensledningarna, försvarsstabens personalvårdsbyrå samt militärpsykologiska institutet. Arbetsgruppens första arbetsskede omfattar främst kartläggning av rådande anställnings- och arbetsförhållanden, rekryteringsförutsättningar med hänsyn till skol- och befolkningsutvecklingen samt grundläggande studier av vilka faktorer som bör tillmätas betydelse som rekryteringsfrämjande respektive rekryteringshämmande. För att kunskaper om sistnämnda faktorer skall erhållas är det enligt överbefälhavaren nödvändigt att attitydundersökningar kommer till stånd. Dessa undersökningar bör klarläggas varför ynglingar väljer respektive icke väljer befälsyrket, varför befäl avgår i förtid samt varför förtidsavgångna söker återanställning. En-

ligt överbefälhavaren bör följande undersökningar komma till stånd, nämligen en brevlades utförd undersökning bland ett urval av år 1961 inskrivna officers- och underofficersuttagna värnpliktiga, en av psykolog utförd attitydundersökning bland ett urval av inneliggande officers- och underofficersuttagna värnpliktiga samt en brevlades utförd undersökning bland under senare år förtidsavgånget och återanställt aktivt befäl.

En del av de angivna uppgifterna kan enligt överbefälhavaren utföras av i första hand militärpsykologiska institutet. För vissa uppgifter måste emellertid utomstående arbetskraft — i första hand sociologer och psykologer — tagas i anspråk. Kostnaderna för arvoden samt för resor och traktamenten härför beräknas av överbefälhavaren till 37 175 kr.

Med anledning av framställningen bemyndigade Kungl. Maj:t den 9 februari 1962 överbefälhavaren att som underlag för rekryteringsfrämjande åtgärder utföra vissa attitydundersökningar inom en kostnadsram av 38 000 kr. I anslutning härtill anbefalldes Kungl. Maj:t försvarets civilförvaltning att förskottsvis med utnyttjande av för ämbetsverket disponibla medel bestrida kostnaderna för ifrågavarande undersökningar. Kungl. Maj:t förklarade sig framdeles vilja förordna om kostnadernas slutliga bestridande.

Departementschefen föreslår nu, att kostnaderna för ifrågavarande undersökningar slutligt bestrides från ett särskilt anslag, Vissa attitydundersökningar, uppfört med 38 000 kr.

Utskottet vill icke framställa någon erinran mot att ifrågavarande attitydundersökningar, avsedda att framdeles ligga till grund för rekryteringsfrämjande åtgärder, genomföras. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i fråga om undersökningskostnadernas slutliga bestridande och hemställer därför,

att riksdagen må till *Vissa attitydundersökningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 38 000 kr.

Stockholm den 15 maj 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Rikard Svensson, Bengtson, Mårtensson, Edström, Bengt Gustavsson, Herbert Larsson och Manne Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafs-son i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, fröken Elmén, herrar Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herr Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Johansson i Norrköping, Bohman, Eskel och Nelander.